

Saimaan ammattikorkeakoulu
Liiketalous Lappeenranta
Liiketalouden koulutusohjelma
Yritysten ja taloushallinnon juridiikka

Merja Heino

Kasvu ja taloudelliset toimintaedellytykset case-yrityksessä

Opinnäytetyö 2015

Tiivistelmä

Merja Heino

Kasvu ja taloudelliset toimintaedellytykset case-yrityksessä, 49 sivua, 1 liite

Saimaan ammattikorkeakoulu

Liiketalous Lappeenranta

Liiketalouden koulutusohjelma

Yritysten ja taloushallinnon juridiikka

Opinnäytetyö 2015

Ohjaaja: lehtori Saara Heikkonen, Saimaan ammattikorkeakoulu

Opinnäytetyön aiheena on tutkia case-yrityksen taloudellisia toimintaedellytyksiä ja kasvua vuosina 2009–2013. Tutkimuksessa tehtiin tilinpäätösanalyysi, jossa laskettiin kannattavuuden, maksuvalmiuden, vakavaraisuuden ja kasvun tunnuslukuja. Tunnuslukuja verrattiin ohjearvoihin sekä vuosikohtaisesti. Tilinpäätösanalyysissä tutkittiin viiden vuoden kehitystä ja tulevaisuuden näkymiä. Opinnäytetyössä keskityttiin erityisesti kasvun tutkimiseen, koska case-yritys on kasvanut paljon kyseisinä vuosina.

Teoreettisessa viitekehyksessä käsiteltiin tilinpäätöstä, tilinpäätösanalyysia ja kasvua. Opinnäytetyön empiriaosuus tehtiin laadullisena tutkimuksena, johon tutkimusaineisto kerättiin havainnoimalla case-yrityksen tilinpäätöksiä. Aineiston perusteella laadittiin tilinpäätösanalyysi, jossa laskettiin yleisimpiä tunnuslukuja. Tilinpäätösanalyysin avulla arvioitiin yrityksen taloudellista tilannetta ja laadittiin kehitysehdotuksia, joiden pohjalta case-yritys voi kehittää toimintaansa.

Tutkimustuloksien avulla selvisi, että case-yrityksen talous on hyvällä pohjalla. Yrityksen maksuvalmius ja vakavaraisuus ovat erinomaisella tasolla. Kannattavuus on laskenut viidessä vuodessa paljon. Tulevaisuudessa kulujen tarkkaileminen on tärkeää, jotta kannattavuuden laskusuunta saadaan muutettua. Case-yrityksen kasvu on ollut todella suurta viiden vuoden aikana. Tulevaisuudessa case-yrityksen on tärkeää valmistautua kasvaviin asiakasmääriin ja varmistaa resurssien riittävyys.

Asiasanat: tilinpäätös, tilinpäätösanalyysi, kasvu

Abstract

Merja Heino

Economic development and growth in the case company, 49 pages, 1 appendix

Saimaa University of Applied Sciences

Faculty of Business Administration, Lappeenranta

Degree Programme in Business Administration

Specialization in Corporate and Financial Law

Bachelor's Thesis 2015

Instructor: Ms Saara Heikkonen, Senior Lecturer, Saimaa University of Applied Sciences

The purpose of this thesis was to study the economic growth in the case company in 2009–2013. The main objective was to create a financial statement analysis and count financial ratios from profitability, liquidity, solidity and growth. The financial ratios were compared to guideline values and yearly basis. Future prospects and development in five years were examined in the financial statement analysis. The main purpose was to focus on the growth because the case company has grown substantially in five years.

The theory part consists of financial statement, financial statement analysis and growth. This thesis was a qualitative case study and the data were collected from financial statements of the case company. Collected data was used in the financial statement analysis. Proposals for the future were given on the basis of the financial statement analysis.

The results of the study show that the case company has a good financial situation. Especially the liquidity and the solidity of the company are excellent. However, the profitability has decreased significantly in the last five years as a result of the case company's growth. Consequently, the case company has to reduce their expenses in the future. In addition, the company should be prepared for further growth and add resources for the future.

Keywords: financial statement, financial statement analysis, growth

Sisältö

1	Johdanto	5
1.1	Opinnäytetyön aihe ja rajaukset	5
1.2	Tutkimuksen tavoite ja toteutus	6
1.3	Tutkimusmenetelmä	7
2	Tilinpäätös	7
2.1	Sisältö.....	8
2.1.1	Tuloslaskelma	8
2.1.2	Tase.....	10
2.1.3	Rahoituslaskelma, toimintakertomus ja liitetiedot	11
2.2	Kirjanpidon yleisperiaatteet	12
2.2.1	Hyvä kirjanpito tapa	13
2.2.2	Pieni kirjanpitovelvollinen	15
3	Tilinpäätösanalyysi	15
3.1	Tunnuslukuanalyysi, tilinpäätösanalyysi ja yritystutkimus.....	16
3.2	Tunnusluvut.....	18
3.2.1	Kannattavuus	18
3.2.2	Maksuvalmius	20
3.2.3	Vakavaraisuus	21
4	Kasvu	23
4.1	Kasvun viitekehys.....	25
4.2	Kasvukaari.....	26
4.3	Kasvuyritys	28
4.4	Riskit ja niiden hallinta	29
5	Case-yrityksen tilinpäätösanalyysi	31
5.1	Kannattavuuden tunnusluvut	32
5.2	Maksuvalmiuden tunnusluvut	35
5.3	Vakavaraisuuden tunnusluvut	36
5.4	Kasvun tunnusluvut	38
5.5	Johtopäätökset	42
6	Yhteenveto	44
	Kuvat.....	46
	Kaavat.....	47
	Lähteet	48

Liitteet

Liite 1 Yritys X:n tunnusluvut

1 Johdanto

Kasvu luetaan yhdeksi talouden pääkomponenteiksi kannattavuuden, maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden lisäksi. Yrityksien kasvamiselle ja laajentumiselle on useita tärkeitä syitä. Useiden tutkimusten mukaan kasvuyritykset selviävät paremmin kuin hitaasti kasvavat yritykset. Kasvuyritykset ovat myös tärkeitä kansantaloudelle, sillä ne luovat uusia työpaikkoja. (Kallio 2002, 85–86.) Viime vuosien heikko talouskehitys on kiinnittänyt monien huomion. Monet yritykset ovat tehneet tappiota jo monta vuotta. Tämän opinnäytetyön case-yritys on yleisesti kiinnostava tutkimiskohde, sillä maailman talouden taantumasta huolimatta yritys on kasvattanut liikevaihtoaan joka vuosi. Menestystekijöiden syitä on kiinnostavaa pohtia ja analysoida tarkemmin.

1.1 Opinnäytetyön aihe ja rajaukset

Tämän opinnäytetyön aiheena on tutkia case-yrityksen taloudellisia toimintaedellytyksiä ja kasvua vuosina 2009–2013. Tutkimuksessa tehdään tilinpäätösanalyysi, joka toteutetaan laskemalla kannattavuuden, maksuvalmiuden, vakavaraisuuden ja kasvun tunnuslukuja. Laskettuja tunnuslukuja verrataan Yritystutkimus ry:n ohjearvoihin ja vuosikohtaisesti. Kun tunnuslukuja verrataan ohjearvoihin, saadaan tietoa yrityksen vahvuuksista ja heikkouksista. Tunnuslukuja verrataan vuosikohtaisesti, jotta nähdään, millainen kehitys yrityksessä on ollut ja miltä tulevaisuus näyttää. Taustatekijöitä arvioidaan, ja niiden perusteella annetaan kehitysehdotuksia case-yritykselle.

Analyysissa keskitytään erityisesti kasvun tutkimiseen. Kasvu on valittu päänäkökulmaksi, sillä case-yrityksen toiminta on kasvanut paljon kyseisinä vuosina. Kasvuun vaikuttaneita taustatekijöitä arvioidaan tutkimuksessa tarkemmin. Analyysi on rajattu koskemaan vuosia 2009–2013. Vuonna 2008 case-yrityksen toiminta on ollut selvästi nykyistä pienempää, joten aiemmat vuodet on rajattu pois. Vuoden 2014 tilinpäätöstietoja ei saatu tutkimukseen ajoissa. Viiden vuoden ajanjakso on riittävä muutosten analysoimiseen ja tulevaisuuden ennustamiseen. Analyysiin valitaan yleisimpiä tunnuslukuja kannattavuudesta, maksuvalmiudesta, vakavaraisuudesta ja kasvusta, ja niitä verrataan ohjearvoihin ja

vuosikohtaisesti. Tutkimukseen ei ole otettu mukaan toimiala vertailua, sillä case-yrityksen toiminta on monipuolista, eikä täysin sopivaa vertailukohdetta ole.

Opinnäytetyön aihe on valittu yhdessä toimeksiantajan kanssa. Tutkimus on suunniteltu vastaamaan yrityksen tarpeita menneisyyden analysoinnissa ja tulevaisuuden ennustamisessa. Case-yritys on Etelä-Karjalassa toimiva monipuolinen ravintola-alan yritys, jolle ei ole ennen tehty tilinpäätösanalyysia. Case-yrityksestä käytetään nimeä Yritys X yrityksen johdon pyynnöstä.

1.2 Tutkimuksen tavoite ja toteutus

Päätavoite opinnäytetyössä on selvittää ja analysoida Yritys X:n taloudellista tilaa. Tavoitteena on tehdä kattava analyysi yrityksen menneistä vuosista ja laskea yleisimpiä tunnuslukuja taloudesta. Tunnuslukuja vertaillaan Yritystutkimus ry:n ohjearvoihin ja vuosikohtaisesti. Tarkoitus on antaa Yritys X:lle laaja analyysi yrityksen taloudellisesta kehityksestä. Toinen tavoite opinnäytetyössä on kehitysehdotuksien laatiminen. Yritys X on laajentunut viime vuosina paljon ja suunnan on tarkoitus jatkaa. Tarkoituksena on antaa tilinpäätösanalyysin avulla kehitysehdotuksia, jotka auttavat Yritys X:ä kehityksessä. Oma oppimistavoitteeni on saada lisää tietoa tilinpäätösanalyysista ja kehittyä sen tekemisessä.

Opinnäytetyö jakautuu teoria- ja empiriaosuuteen. Teoriaosuudessa käsitellään tilinpäätöstä, tilinpäätösanalyysia ja kasvua. Tilinpäätöksestä tarkastellaan sen sisältöä ja siihen vaikuttavia kirjanpidon periaatteita. Seuraavaksi teoriaosuudessa käsitellään eri analyysimuotoja ja tunnuslukujen laskemista. Lopuksi tarkastellaan kasvuun vaikuttavia tekijöitä ja siihen liittyviä haasteita. Empiriaosuudessa tehdään tilinpäätösanalyysi, jossa lasketaan tunnuslukuja kannattavuudesta, maksuvalmiudesta, vakavaraisuudesta ja kasvusta. Tunnuslukuja verrataan vuosikohtaisesti ja ohjearvoihin, ja niistä tehdään selventäviä kuvioita. Lopuksi tehdään analyysi yrityksen kasvusta ja tulevaisuuden kehityksestä. Tilinpäätösanalyysin pohjalta annetaan kehitysehdotuksia, joiden avulla Yritys X voi parantaa toimintaansa.

Keskeisin aineisto opinnäytetyössä on Yritys X:n tilinpäätöstiedot vuosilta 2009–2013. Tutkimukseen kerätään aineisto havainnoimalla case-yrityksen tilinpäätös-

töksiä ja laskemalla niistä tunnuslukuja. Saatuja tietoja käytetään tunnuslukujen laskemisessa ja tunnuslukuja hyödynnetään analyysissa. Lasketut tunnusluvut ja niiden kaavat löytyvät liitteestä 1. Teoreettisessa viitekehyksessä käsitellään tilinpäätös, tilinpäätösanalyysi ja kasvu. Tutkimuksessa käsitellään myös kirjanpitolakia ja -asetusta.

1.3 Tutkimusmenetelmä

Kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa on tärkeintä todellisen elämän kuvaus ja kohteen arvioiminen mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Laadullisessa tutkimuksessa yritetään löytää tai paljastaa odottamattomia seikkoja. Kvalitatiivinen tutkimus ei ole täysin objektiivinen, sillä tutkijan näkemykset ja vanhemmat tutkimukset vaikuttavat työhön. Tulokseksi saadaan ehdollisia käsitteitä tiettyyn aikaan ja paikkaan rajattuna. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161.) Tämä opinnäytetyö toteutetaan kvalitatiivisena tapaustutkimuksena, sillä siinä tutkitaan tietyn yrityksen taloudellista kehitystä eri vuosina. Aineisto on ainutlaatuinen ja sitä tutkitaan kokonaisvaltaisesti.

2 Tilinpäätös

Juoksevasta kirjanpidosta johdetaan tilinpäätös tilikausittain, joka on yleensä 12 kuukautta. Tilinpäätös sisältää lainsäädännössä määrättyjä asiakirjoja ja raportteja yrityksen taloudesta. Keskeiset raportit julkistettavassa tilinpäätöksessä ovat tuloslaskelma, tase, liitetiedot, toimintakertomus ja tilintarkastuskertomus. Tilinpäätökseen kuuluu myös yrityksen sisäisiä asiakirjoja, kuten tase-erittelyt ja liitetietojen erittelyt. Erittelyt ovat yksityiskohtaisia luetteloita tuloslaskelman tai taseen eristä, joita ei ole jaoteltu aiemmin. Julkisen tilinpäätöksen avulla yritys antaa tietoa ulkoisille sidosryhmilleen ja toteuttaa näin lakisääteistä tiedonantovelvollisuuttaan. (Kinnunen, Leppiniemi, Martikainen & Virtanen 2000, 16–17.)

Tilinpäätöksellä on monia hyväksikäyttömahdollisuuksia. Hyväksikäyttötavat ja niiden kehittäminen on jätetty laissa käyttäjälle. Tilinpäätöksiä voidaan hyödyntää erilaisissa päätöksentekotilanteissa ja omien tavoitteiden edistämisessä. Tilinpäätöksen ensisijainen tehtävä on kuvaaminen ja tietojen antaminen. (Kinnunen ym. 2000, 18.) Kirjanpidolla on myös erilläänpitotehtävä. Kirjanpidon

avulla pystytään erittelemään yrityksen menot, tulot ja rahat. Kirjanpito antaa paljon tietoja yrityksen toiminnan suunnittelua ja seurantaan varten. (Tomperi 2011, 11.)

Tilinpäätöksellä on suuri merkitys yrityksille niiden voitonjaon kannalta. Yrityksen omistajat ovat kiinnostuneita voiton suuruudesta, mutta tietoa tarvitaan myös veroilmoituksiin (Tomperi 2011, 11). Yhdistykset ja säätiöt eivät jaa voittoa, mutta niiden osalta tilinpäätöksen informaatiotehtävä kohdistuu esimerkiksi jäseniä kohtaan. Tilinpäätöksen yleinen oikeudellinen merkitys on suurin osakeyhtiön ja osuuskunnan kohdalla. (Leppiniemi & Leppiniemi 2010, 27–28.)

2.1 Sisältö

Kirjanpitolaissa on säädetty tilinpäätöksen sisällöstä. Viralliseen tilinpäätökseen kuuluvat liitetietojen täydentämät tuloslaskelma, tase ja rahoituslaskelma. Tilinpäätöksen lisäksi tilikaudelta on laadittava toimintakertomus, mutta sitä ei vaadita kaikilta kirjanpitovelvollisilta. (Leppiniemi & Kykkänen 2009, 38.)

2.1.1 Tuloslaskelma

Tuloslaskelmasta selviää, kuinka tilikauden tulos on muodostunut. Kirjanpitoasetuksesta löytyy viisi tuloslaskelman kaavaa, joista kaksi on tarkoitettu liike-toimintaa harjoittaville kirjanpitovelvollisille. Useimmiten käytetään kirjanpitolautakunnan yleisohjeen mukaista niin sanottua kululajipohjaista kaavaa. Tässä kaavassa esitetään ensin kaikki yrityksen varsinaisesta toiminnasta tulleet tuotot ja kulut. (Tomperi 2011, 146.) Kuvassa 1 on esimerkki tuloslaskelmasta.

LIKEVAIHTO
Valmisteveraston muutos (lisäys + tai vähennys -)
Materiaalit ja palvelut
Aineostot tilikauden aikana
Varaston muutos (lisäys - tai vähennys +)
Ulkopuoliset palvelut
Henkilöstökulut
Palkat
Henkilösivukulut
Poistot
Liiketoiminnan muut kulut
LIKEVOITTO (-TAPPIO)
Rahoitustuotot ja -kulut
VOITTO ENNEN SATUNNAISERIÄ (TAPPIO)
Satunnaiset tuotot ja kulut
VOITTO ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA (TAPPIO)
Tilinpäätössiirrot
Tuloverot
TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)

Kuva 1. Tuloslaskelma (Vierros 2009)

Liikevoitto tai -tappio saadaan, kun liikevaihdosta ja liiketoiminnan muista tuotoista vähennetään varsinaisesta liiketoiminnasta syntyneet kulut. Liikevoitto näyttää yrityksen varsinaisen toiminnan tuloksen. Liikevoitosta ja siitä johdetuista tunnusluvuista arvioidaan usein yrityksen liiketoiminnan kannattavuutta, sillä siitä nähdään yrityksen reaali-prosessin onnistuneisuus. Voitto ennen satunnaiseriä saadaan, kun liikevoitosta vähennetään rahoituskulut ja lisätään rahoitustuotot. Satunnaiset erät ovat tavanomaisesta toiminnasta poikkeavia tai kertaluontoisia, eikä niitä yleensä huomioida yrityksen kannattavuutta mittaavissa tunnusluvuissa. (Kinnunen ym. 2000, 24–25.)

Kun voitosta ennen satunnaiseriä vähennetään satunnaiset kulut ja lisätään satunnaiset tuotot, saadaan voitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja. Tilinpäätössiirrot liittyvät tuloksenjärjestelyyn. Verolainsäädäntö on antanut yrityksille mahdollisuuden järjestellä tulostaan eri tilikausien välillä. Tilikauden tulos pienenee lisäämällä tilinpäätössiirtoja ja tulos puolestaan kasvaa, kun niitä puretaan. Tuloksenjärjestelyt on kirjattava myös kirjanpitoon ja tilinpäätökseen, jotta ne hyväksytään verotuksessa. Tilikauden voitto tai tappio saadaan, kun viimeisenä vähennetään tilinpäätössiirrot ja tuloverot. Voitto tai tappio merkitään ta-

seeseen lisäämään tai vähentämään omaa pääomaa. (Kinnunen ym. 2000, 25–26.)

2.1.2 Tase

Tase kuvaa yrityksen taloudellista asemaa tilinpäätöspäivänä. Taseen vasemalla puolella on vastaavaa-puoli, joka osoittaa rahan käyttökohteet. Taseessa oikealla on vastattavaa-puoli, joka näyttää rahan lähteet. Tasekaavoja on vain yksi, ja sitä käyttävät kaikki kirjanpitovelvolliset. (Tomperi 2011, 154.) Kuvassa 2 esitellään taseen pääryhmät ja alaryhmät.

Vastaavaa	Vastattavaa
A Pysyvät vastaavat	A Oma pääoma
I Aineettomat hyödykkeet	I Osake-, osuus- tai muu vastaava pääoma
II Aineelliset hyödykkeet	II Ylikurssirahasto
III Sijoitukset	III Arvonkorotusrahasto
B Vaihtuvat vastaavat	IV Muut rahastot
I Vaihto-omaisuus	V Edellisten tilikausien voitto (tappio)
II Saamiset	VI Tilikauden voitto (tappio)
III Rahoitusarvopaperit	B Tilinpäätössiirtojen kertymä
IV Rahat ja pankkisaamiset	C Pakolliset varaukset
	D Vieras pääoma

Kuva 2. Taseen pää- ja alaryhmät (Järvinen, Prepula, Riistama & Tuokko 2000, 227)

Vastaavaa-puoli on jaettu pysyviin ja vaihtuviin vastaaviin varojen käyttötarkoituksen mukaan. Pysyvät vastaavat tuottavat tuloa jatkuvasti usean tilikauden ajan, ja esimerkiksi yli vuoden käytössä oleva kone kirjataan pysyviin vastaviin. Pysyviin vastaviin kuuluvat aineettomat ja aineelliset hyödykkeet sekä sijoitukset. Vaihtuvat vastaavat tuottavat tuloa enintään vuoden ajan. Taseessa vaihtuvat vastaavat on jaoteltu vaihto-omaisuuteen, saamisiin, rahoitusarvopapereihin sekä rahoihin ja pankkisaamisiin. (Leppiniemi & Leppiniemi 2010, 65–66.)

Taseen vastattavaa-puolella ilmoitetaan oma pääoma, tilinpäätössiirtojen kertymä, pakolliset varaukset ja vieras pääoma. Omassa pääomassa esitetään omistajien sijoittamia varoja, kuten osakeyhtiössä osakepääoma. Omaan pääomaan sisällytetään myös nykyisen tilikauden ja edellisten tilikausien voitot. Tilinpäätössiirtojen kertymä on verotuksellista tuloksenjärjestelyä. Pakollinen varaus johtuu menosta, jonka peruste on syntynyt jo aiemmin. Pakollinen varaus syntyy esimerkiksi silloin, kun tiedetään tulevasta vahingonkorvauksesta. Vastattavaa-puolen viimeinen ryhmä on vieras pääoma, joka jaetaan pitkäaikaisiin ja lyhytaikaisiin lainoihin. Pitkäaikaisien lainojen takaisinmaksamiseen kuluu aikaa enemmän kuin yksi vuosi ja lyhytaikaisiin alle vuosi. (Kinnunen ym. 2000, 27–28.)

2.1.3 Rahoituslaskelma, toimintakertomus ja liitetiedot

Rahoituslaskelmassa selvitetään varojen hankinta ja niiden käyttö tilikauden aikana. Siinä yrityksen rahavirrat jaetaan liiketoiminnan, investointien ja rahoituksen rahavirtoihin. Laskelmaa voidaan käyttää yksittäisen yrityksen seurannassa sekä yritysten välisissä vertailuissa, ja sen tehtävänä on täydentää taseen ja tuloslaskelman antamaa kuvaa. Rahoituslaskelma laaditaan maksupestusteisena, joten se poistaa taseeseen ja tuloslaskelmaan vaikuttavat arvostus- ja jaksotusratkaisut. Laskelman avulla tilinpäätöstä lukeva voi arvioida yrityksen taloudellista tilannetta ja rahoitusrakenteen muutoksia. Tällä on merkitystä, kun arvioidaan yrityksen tulevaisuuden rahavirtoja. Kirjanpitolautakunta on antanut ohjeessaan malleja rahoituslaskelmalle. Rahoituslaskelman ovat velvollisia laatimaan suuret osakeyhtiöt ja osuuskunnat. (Leppiniemi & Kykkänen 2009, 153–154.) Kirjanpitolain (3:9.2§) mukaan kirjanpitovelvollinen on suuri, jos vähintään kaksi seuraavista rajoista on ylittynyt tilikaudella ja sitä edeltäneellä tilikaudella:

- *liikevaihto 7,3 miljoonaa euroa*
- *taseen loppusumma 3,65 miljoonaa euroa*
- *palveluksessa keskimäärin 50 henkilöä.*

Toimintakertomus sisältää kirjanpitovelvollisen toiminnan kehittymistä koskevat asiat. Kertomuksessa annetaan tiedot tilikauden olennaisista tapahtumista, arvio tulevasta kehityksestä ja selvitys tutkimus- ja kehitystoiminnan laajuudesta. Pienen kirjanpitovelvollisen ei tarvitse laatia toimintakertomusta. Toimintakerto-

mukseen vaaditaan kaikki tiedot täydellisinä, mistä johtuen pienen kirjanpitovelvollisen suositellaan pidättäytyvän kertomuksen laatimisesta, sillä puutteet voivat johtaa jopa korvausvastuuseen. (Tomperi 2011, 167.)

Liitetiedot ovat osa tilinpäätöstä ja ne täydentävät tasetta, tuloslaskelmaa ja rahoituslaskelmaa. Kirjanpitolaissa on yleisiä vaatimuksia liitetiedoista. Kirjanpitovelvollisen on annettava oikea ja riittävä kuva tuloksestaan sekä taloudellisesta asemastaan ja tämä on varmistettava liitetietoja antamalla. (Leppiniemi & Kykkänen 2009, 156.) Kirjanpitoasetuksessa (2:2-10§) liitetiedot ryhmitellään seuraavasti:

- *tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot*
- *tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot*
- *taseen vastaavia koskevat liitetiedot*
- *taseen vastattavia koskevat liitetiedot*
- *tuloveroja koskevat liitetiedot*
- *vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot*
- *henkilöstöä ja toimielinten jäseniä koskevat liitetiedot*
- *muissa yrityksissä olevia omistuksia koskevat liitetiedot*
- *konserniin kuuluvaa kirjanpitovelvollista koskevat liitetiedot.*

2.2 Kirjanpidon yleisperiaatteet

Tilinpäätöksen tulee antaa oikea ja riittävä kuva yrityksen toiminnasta. Sen laatimisessa on noudatettava yleisiä tilinpäätösperiaatteita, joita on noudatettava myös toimintakertomuksessa. (Leppiniemi & Kykkänen 2009, 39.) Yleiset tilinpäätösperiaatteet luetellaan kirjanpitolaissa (3:3§):

- *oletus kirjanpitovelvollisen toiminnan jatkuvuudesta*
- *johdonmukaisuus laatimisperiaatteiden ja -menetelmien soveltamisessa tilikaudesta toiseen*
- *huomion kiinnittäminen liiketapahtumien tosiasialliseen sisältöön eikä yksinomaan niiden oikeudelliseen muotoon (sisältöpainotteisuus)*
- *tilikauden tuloksesta riippumaton varovaisuus*
- *tilinavauksen perustuminen edellisen tilikauden päättäneeseen taseeseen*
- *tilikaudelle kuuluvien tuottojen ja kulujen huomioon ottaminen riippumatta niihin perustuvien maksujen suorituspäivästä*
- *kunkin hyödykkeen ja muun tase-eriin merkittävän erän erillisarvostus.*

Jatkuvuuden periaatteella tarkoitetaan tilinpäätösratkaisujen tekemistä lähtökohtaisesti olettaen, että yritys toimii jatkuvasti. Periaatetta hyväksikäytetään esimerkiksi pysyvien vastaavien merkitsemisessä taseeseen. Johdonmukaisuuden periaatteen mukaan samankaltaisia tilanteita käsitellään kirjanpidossa samalla tavalla. Kirjanpitovelvollinen voi valita vaihtoehtoisista menettelytavoista mieluisimman, mutta valittua menettelytapaa tulee noudattaa vastaavanlaisissa tapauksissa tilikaudesta toiseen. Menettelytavan muutos onnistuu kuitenkin perustellusta syystä, joka täytyy kertoa tilinpäätöksessä liitetietona. Jos menettelytapaa muutetaan, annetun tiedon on pysyttävä vertailukelpoisena aikaisempiin tilikausiin. Sisältöpainotteisuuden periaatteessa liiketapahtuma merkitään kirjanpitoon todellisen sisältönsä mukaisesti, vaikka siitä laadittu tosite ei vastaisi tapahtuman todellista sisältöä. Esimerkiksi myynniksi ei saa kirjata liiketapahtumaa, jossa luovutetaan varoja ilman vastiketta tai jos suoritetta ei todellisuudessa luovuteta ostajalle. Nämä liiketapahtumat tulee merkitä kirjanpitoon todellisen sisältönsä mukaisesti esimerkiksi vuokrasopimuksena tai luotonantona. (Leppiniemi & Kykkänen 2009, 40.)

Varovaisuuden periaatteen mukaan yritys ei saa liioitella tai vähätellä kulujaan ja tuottojaan. Yrityksen on huomioitava riittävästi riskejä ja epävarmuuksia. Varovaisuuden tehtävänä on osaltaan turvata yrityksen toiminnan jatkuvuutta. Varovaisuuden periaate kohdistuu yleiseen asennoitumiseen epävarmoissa tilanteissa. Tasejatkuvuus tarkoittaa tilinavausta edellisen tilikauden päättäneen taseen pohjalta. Taseen tehtävänä on olla eri tilikausien välinen linkki. Suoriteperusteisuuden mukaan kirjanpitovelvollisen menot ja tulot syntyvät vaihdannassa riippumatta niiden maksuajankohdasta. Meno syntyy, kun hyödyke vastaanotetaan ja tulo syntyy, kun hyödyke luovutetaan. Erillisarvostuksen periaate tarkoittaa yleistä nettomiskieltoa. Yrityksen tulot ja menot tulee esittää tilinpäätöksessä erikseen, eikä vain niiden välistä erotusta. (Leppiniemi & Kykkänen 2009, 41.)

2.2.1 Hyvä kirjanpitotapa

Tilinpäätös on yrityksen ulkoisille sidosryhmille tarkoitettu informaatiolaskelma. Ulkopuolisen tarkastelijan on saatava oikea ja riittävä kuva kirjanpitovelvollisen tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. (Leppiniemi & Leppiniemi 2010, 27.)

Vaatimus oikeasta ja riittävästä kuvasta koskee myös pieniä kirjanpitovelvollisia. Jos tilinpäätöksen laskelmat, tase tai tuloslaskelma ei riitä oikean ja riittävän kuvan antamiseen, yrityksen on annettava näiden lisäksi liitetietoja ja lisäselvityksiä. Vaatimuksesta esitettävä liitetieto johtuu yleensä poikkeuksellisesta tilanteesta tilinpäätöksessä, kuten yksittäisestä tuotosta tai kulusta. Rikoslaisissa on määriteltä, milloin kirjanpitovelvollinen on vaikeuttanut oikean ja riittävän kuvan muodostumista kirjanpitovelvollisen taloudellisesta asemasta. Näitä tilanteita ovat esimerkiksi liiketapahtuman kirjaamisen laiminlyönti tai väärin tai harhaanjohtavien tietojen merkitseminen kirjanpitoon. (Leppiniemi & Leppiniemi 2010, 31–32.)

Kirjanpitolain mukaan kirjanpitovelvollisen on noudatettava hyvää kirjanpitotapaa (KPL 1:3). Käytännössä hyvän kirjanpitotavan sisältö on lähellä yleisiä tilinpäätösperiaatteita. Hyvää kirjanpitotapaa sovelletaan lainsäädännöstä, kirjanpitoikäytännöstä ja -teoriasta. Sääntelemättömien asioiden kohdalla tulkinnassa käytetään eri toimialoilla vakiintuneita käytäntöjä sekä kansainvälisiä periaatteita, erityisesti IFRS-säännöstä. Työ- ja elinkeinoministeriön yhteydessä toimiva kirjanpitolautakunta tulkitsee hyvää kirjanpitotapaa antamalla yleisohjeita ja lausuntoja. (Leppiniemi & Leppiniemi 2010, 45.) Kirjanpitolautakunnalla on tärkeä merkitys hyvän kirjanpitotavan tulkinnassa. Sen antamat yleisohjeet ja lausunnot ovat maksuttomia ja ovat usein vastauksia kirjanpitovelvollisten tai viranomaisten kysymyksiin. Kirjanpitolautakunnalla on rajoitettu oikeus antaa poikkeuslupia säännösten noudattamisesta. Hakijan on esitettävä erityisiä syitä poikkeusluvalla, ja päätös koskee vain lupaa hakenutta. (Kinnunen ym. 2000, 70–72.)

Olenaisuuden periaatteella on merkittävä käytännön vaikutus kirjanpito- ja tilinpäätösratkaisuihin. Sitä ei ole määriteltä kirjanpitolaissa, mutta siihen viitataan monissa eri yhteyksissä. Olenaisuudelle ei voi esittää yleistä eurorajaa tai prosenttiosuutta, vaan se on tapauskohtaisesti sovellettava yleisperiaate. Lähtökohtaisesti olennaisen ja epäolennaisen raja tulkitaan siten, kuinka tilinpäätöksen hyväksikäyttäjä asian tulkitsee. Tilinpäätöksen hyväksikäyttäjälle tulee selvittää asiat tarkasti, eikä tilinpäätösten rakennetta saa vääristää pyöristämisellä tai epätarkkuuksilla. Olenaisuutta pitäisi tulkita yhdessä varovaisuuden periaat-

teen kanssa. Ristiriitaisissa ja epävarmoissa tilanteissa tulee valita tarkka esittämissuoto tai laskentatapa väärinkäsitysten estämiseksi. (Leppiniemi & Leppiniemi 2010, 45–47.)

2.2.2 Pieni kirjanpitovelvollinen

Kirjanpitolaissa säädetään, kenellä on kirjanpitovelvollisuus. Velvollisuus voi määräytyä toiminnan laadun tai yrityksen oikeudellisen muodon mukaan. Kirjanpitovelvollisia ovat kaikki, jotka harjoittavat liike- tai ammattitoimintaa. Liiketoiminta tehdään itsenäisesti ansiotarkoituksessa, ja siihen liittyy yrittäjänriski. Ammattitoiminta on liiketoimintaa suppeampaa. Oikeudellisen muotonsa perusteella kirjanpitovelvollisia ovat muun muassa osakeyhtiöt, osuuskunnat, avoimet- ja kommandiittiyhtiöt sekä yhdistykset. (Tomperi 2011, 11.)

Pienelle kirjanpitovelvolliselle on säädetty näennäisiä ja todellisia huojennuksia sekä helpotettuja menettelytapoja. Pienien yritysten tilinpäätöstä ja tilintarkastusvaatimuksia helpottavat poikkeukset on sallittu Euroopan yhteisöjen tilinpäätösdirektiiveissä. Direktiiveissä on huojennettu tilinpäätöstä ja toimintakertomusta, mutta ei juoksevaa kirjanpitoa. Direktiivien vaatimuksia ei voida Suomessa lieventää, mutta niitä voi kiristää. Esimerkiksi Suomessa ei ole otettu käyttöön kaikkia sallittavia huojennuksia. (Leppiniemi & Leppiniemi 2010, 19–20.)

Pienien yritysten tietosuojan tarve on yleensä suuri. Kun toiminta on pientä ja siinä on mukana vain vähän osapuolia, liikesalaisuudet voivat paljastua esimerkiksi hinnoittelusta. Vaikka pienille kirjanpitovelvollisille on annettu huojennuksia, niiden on silti noudatettava lainsäädäntöä. Huojennukset ovat vapaaehtoisia yritykselle. Pieni kirjanpitovelvollinen voi halutessaan jättää huojennukset hyödyntämättä. Menettelytavoissa on kuitenkin oltava johdonmukainen koko toiminnan ja eri tilikausien osalta. (Leppiniemi & Leppiniemi 2010, 20–21.)

3 Tilinpäätösanalyysi

Tilinpäätösanalyysillä tarkoitetaan yrityksen kannattavuuden, rahoituksen sekä taloudellisten toimintaedellytysten mittaamista ja arvioimista tilinpäätöksen pohjalta. Vertailuperusteena käytetään itse asettamia tavoitteita ja toisia saman

alan yrityksiä. Analyysissa yhdistyvät parhaimmillaan tilinpäätöksen perusteella lasketut tunnusluvut, niiden muutosten tarkastelu sekä muutosten syy- ja seuraussuhteet. Tarkastelulle tuo lisäarvoa, jos lukuja voidaan verrata saman toimialan keskiarvoihin. Tilinpäätösanalyysillä on monia tavoitteita, joista yksi on arvioida tuloksen riittävyttä eli kannattavuutta. Toinen päämäärä on arvioida kannattavuuden kehittymiseen liittyviä riskejä. Maksuvalmiuden arvioinnilla tutkitaan alle vuoden kestävä rahoituksen riittävyttä. Vakavaraisuudella puolestaan arvioidaan erityisesti pitkän aikavälin rahoitusrakenteeseen liittyviä riskejä. (Niskanen & Niskanen 2003, 8.)

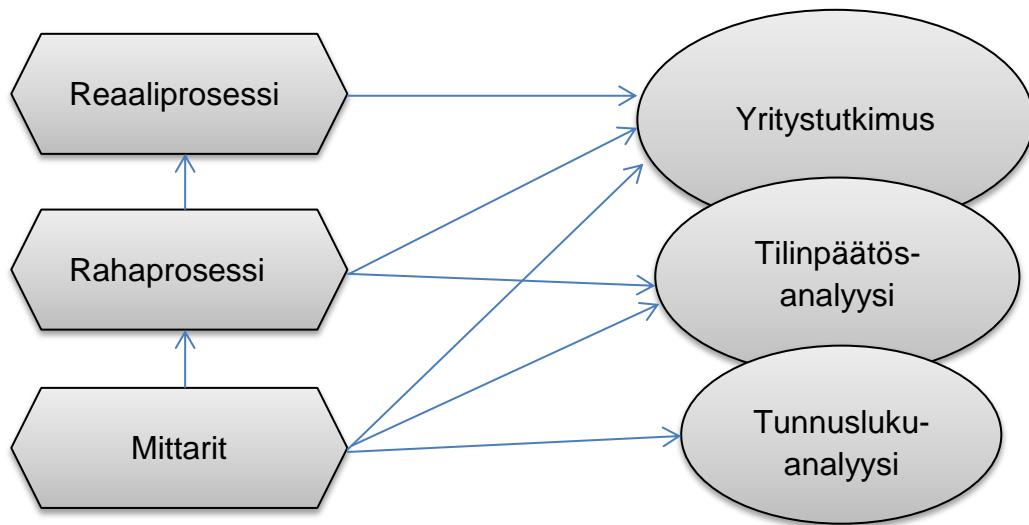
Tilinpäätösanalyysin prosessin ensimmäinen vaihe on tuloslaskelman, taseen ja tilinpäätöstietojen muokkaus mahdollisimman vertailukelpoiseksi muiden tilinpäätösten kanssa. Tämän jälkeen valitaan mittauskohteet ja niiden mukaiset analyysimenetelmät sekä mittarit. Yleisimmin käytetyt analyysimenetelmät ovat prosenttilukumuotoinen tilinpäätösten laadinta, trendianalyysi, tunnusluku-analyysi ja kassavirta-analyysi. Laskelmien jälkeen on tärkeää arvioida saatuja lukuja ja selvittää niiden taustalla olevia syy-seuraussuhteita. (Niskanen & Niskanen 2003, 21.)

Nykyisin tilinpäätösanalyysi jaetaan suoriteperusteiseen tilinpäätösanalyysiin, rahavirta-analyyseihin ja markkinaperusteiseen analyysiin. Suoriteperusteisessa tilinpäätösanalyysissä tulot ja menot kirjataan niiden syntyessä, ja ne jaksotetaan tarvittaessa eri tilikausille. Rahavirta-analyyseissa tutkitaan rahan liikkeitä, eikä menoja ja tuloja tarvitse kohdistaa eri tilikausille. Markkinaperusteisessa analyysissä tilinpäätöksistä saatu tieto yhdistetään osakemarkkinoilta saatavaan tietoon. Analyysien avulla yrityksen toiminnasta saadaan tietoa useasta eri näkökulmasta. Analyysien hyväksikäyttäjät ovat muun muassa verottajat, velkojat, sijoittajat, asiakkaat sekä tiedotusvälineet, ja kaikki ovat kiinnostuneita yrityksestä erilaisista näkökulmista. (Kallunki & Kytönen 2004, 14.)

3.1 Tunnusluku-analyysi, tilinpäätösanalyysi ja yritystutkimus

Tilinpäätösanalyysia voidaan terminä käyttää yleisessä puheessa kuvaamaan monenlaisia tilinpäätöksen pohjalta tehtäviä analyysieja. Kun tilinpäätösanalyysi määritellään tarkasti, se sijoittuu tunnusluku-analyysin ja yritystutkimuksen väliin.

Nämä kolme analyysityyppiä on esitelty kuvassa 3. (Niskanen & Niskanen 2003, 9.)

Kuva 3. Tunnuslukuanalyysi, tilinpäätösanalyysi ja yritystutkimus (Niskanen & Niskanen 2003, 9)

Tunnuslukuanalyysi on näistä analyysimuodoista suppein. Analyysin tarkoituksena on laskea tuloslaskelmasta, taseesta ja rahavirtalaskelmasta tunnuslukuja, jotka analysoidaan ja niiden perusteella tehdään johtopäätöksiä yrityksen taloudesta. Tunnusluvun tarkoitus on tiivistää tilinpäätöksestä saatavaa informaatiota. Tunnusluvut lasketaan suhdelukuina, joten erikokoisia yrityksiä voidaan myös verrata keskenään. Yrityksen taloutta analysoidaan kannattavuuden ja sen tuottaman rahavirran, rahoitusaseman sekä kasvun perusteella. (Salmi 2012, 257–258.)

Tilinpäätösanalyysillä tarkoitetaan kehittyneempää analyysin muotoa, jossa yrityksen taloutta arvioidaan kattavammin useiden tunnuslukujen ja muiden menetelmien avulla. Tässä analyysissä pyritään tunnuslukujen lisäksi tutkimaan niihin vaikuttaneita tekijöitä. Näin voidaan arvioida, ovatko saadut tulokset satunnaisia vai pidemmän aikavälin muutoksia. Tilinpäätösinformaatiot ovat joskus puutteellisia, joten kaikkia taustatekijöitä ei aina saada selville. Ulkopuoliset analytiikot laativat yleensä tilinpäätösanalyyseja, eikä heillä ole yleensä saatavilla yksityiskohtaisia tietoja yrityksen liiketoimintaan vaikuttavista tekijöistä. (Niskanen & Niskanen 2003, 10–11.)

Yritystutkimus on analyysityypeistä syvällisin. Siinä tutkitaan yrityksen liiketoiminnan tasolla taloudelliseen menestykseen vaikuttaneita syitä. Yritystutkimus on yleensä mahdollinen vain luottolaitoksille tai luottoluokitusyritysten tutkijoille. Pankkeja ja niiden luotonantoa valvova Rahoitustarkastus vaatii pankeilta ja muilta luottolaitoksilta yritystutkimuksen jokaisen luottopäätöksen yhteydessä. Luottoluokitusta kutsutaan myös yritystutkimukseksi. Siinä yritystä arvioidaan monesta eri näkökulmasta. Tarkastelukohteina ovat yrityksen taloudellinen asema, liiketoimintaprofiili sekä toimialan tarkastelu. Näihin kerätään tietoa esimerkiksi tilinpäätöksistä, yrityskäynneistä ja keskustelemalla yrityksen johdon kanssa. (Niskanen & Niskanen 2003, 11–13.)

3.2 Tunnusluvut

Tunnuslukuja on kehitelty paljon, ja toiset ovat vakiintuneempia kuin toiset. Tunnuslukujen valinnassa on kolme tärkeää seikkaa. Tunnusluvun täytyy olla validi, eli sen on mitattava sitä, mitä sen on tarkoituskin mitata. Mittarin on myös oltava sopiva mitattavaan liiketoimintaan. Toinen tärkeä asia on tunnusluvun luotettavuus eli reliabiliteetti. Tunnusluku ei saa olla riippuvainen esimerkiksi mittaajasta. Tilinpäätösanalyysissä on paljon harkinnanvaraisuutta, ja tämä on tilinpäätösanalyysin heikko kohta. Erot korostuvat esimerkiksi silloin, kun toteutuneiden lukujen sijasta käytetään ennusteita. Viimeinen tärkeä tekijä on tunnusluvun laskukaavan ymmärrettävyys. Käyttäjän tulee ymmärtää, mitä hän on mittaamassa. (Salmi 2012, 140–141.)

3.2.1 Kannattavuus

Yrityksen tärkeimpänä toimintaedellytyksenä pidetään kannattavuutta. Jos kannattavuus on pitkään heikkoa, toiminta joudutaan jossain vaiheessa lopettamaan. Heikko kannattavuus tarkoittaa yrityksen tuottavan tappiota ja käyttävän samalla pois omaa pääomaansa, joka tulee jossain vaiheessa loppumaan. (Balance Consulting.) Kannattavuutta mitataan absoluuttisesti tai suhteellisesti. Absoluuttista kannattavuutta mitataan voittona eli liiketoiminnan tuottojen ja kulu- jen erotuksena. Suhteellinen kannattavuus arvioi voiton suhdetta yritykseen sijoitettuun pääomaan nähden. (Yritystutkimus ry 2011, 60.) Seuraavaksi esitel-

lään kannattavuuden tunnusluvuista liiketulosprosentti, nettotulosprosentti sekä kokonaispääomantuotto-prosentti.

Liiketulos on tuloslaskelman välitulos, jossa ei ole vielä huomioitu esimerkiksi satunnaisia eriä. Liiketulos kertoo, kuinka paljon liiketoiminnan tuotoista on jäljellä ennen rahoituseriä ja veroja. Tunnusluku sopii yksittäisen yrityksen kehityksen seuraamiseen, toimialan sisäiseen vertailuun ja eri toimialojen väliseen vertailuun. Yrityksen liiketulosprosentti voidaan laskea kaavalla 1 (Yritystutkimus ry 2011, 61.):

$$\text{Liiketulosprosentti} = \frac{\text{Liiketulos}}{\text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä}} * 100 \quad (1)$$

Yritystutkimus ry (2011, 62) antaa liiketulosprosentille seuraavat ohjearvot:

- yli 10 % hyvä
- 5 - 10 % tyydyttävä
- alle 5 % heikko

Nettotulosprosentti mittaa yrityksen toiminnan katetta, jossa ei ole mukana satunnaisia eriä eikä tilinpäätössiirtoja. Nettotulosta pidetään yrityksen varsinaisen toiminnan tuloksena. Se toimii voitonjakopäätösten pohjana ja näyttää omistajille jäävän osuuden. Tunnusluku on hyvä, jos se saa positiivisen arvon. Yrityksen voitonjakotavoitteet määrittelevät tunnusluvulta vaadittavan vähimmäistason. (Balance Consulting.) Kaavassa 2 esitetään nettotulosprosentti:

$$\text{Nettotulosprosentti} = \frac{\text{Nettotulos}}{\text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä}} * 100 \quad (2)$$

(Yritystutkimus ry 2011, 62)

Kokonaispääoman tuotto-prosentti vertaa tulosta siihen pääomaan, joka on sitoutunut yritystoimintaan. Tunnuslukuun ei vaikuta yhtiön veronmaksupolitiikka. Kokonaispääoman tuotto-prosentti mittaa yrityksen kykyä tuottaa tulosta kaikelle toimintaan sitoutuneelle pääomalleen. Tätä tunnuslukua on hyvä käyttää, kun korollista ja korotonta pääomaa ei pystytä tarkasti erottamaan. Tunnusluvulle on olemassa ohjearvot, mutta muun muassa arvonkorotukset vääristävät tun-

nuslukua. Kokonaispääoman tuotto-% lasketaan kaavalla 3 (Yritystutkimus ry 2011, 63–64.):

$$\text{Kokonaispääoman tuotto-\%} = \frac{\text{Nettotulos+rahoituskulut+verot}}{\text{Tase keskimäärin}} * 100 \quad (3)$$

Yritystutkimus ry (2011, 64) antaa seuraavat ohjearvot kokonaispääoman tuotto-%:lle:

- yli 10 % hyvä
- 5 - 10 % tyydyttävä
- alle 5 % heikko

3.2.2 Maksuvalmius

Maksuvalmius eli likviditeetti tarkoittaa yrityksen kykyä selviytyä lyhytaikaisista maksusitoumuksistaan. Kun maksuvalmius on kunnossa, yrityksellä on aina tarpeeksi kassareservejä maksuvelvoitteidensa hoitamiseksi, eikä sen tarvitse turvautua kalliiseen lyhytaikaiseen rahoitukseen tai maksaa ylimääräisiä viivästyskorkokuluja. Korkea maksuvalmius kuitenkin sitoo yrityksen omaisuutta kassareserviin, jossa korkoprosentti on pieni. Tämän vuoksi maksuvalmiuden ei kannata olla liian korkealla tasolla. (Kallunki & Kytönen 2004, 84.) Maksuvalmiutta mitataan dynaamisesti ja staattisesti. Dynaaminen maksuvalmius tutkii tulo-rahoituksen riittävyttä maksuvelvoitteiden hoitamiseksi. Staattisessa maksuvalmiudessa tutkitaan nopeasti rahaksi muutettavan omaisuuden suhdetta lyhytaikaisiin velkoihin. (Yritystutkimus ry 2011, 71.) Seuraavana käsitellään maksuvalmiuden tunnusluvuista quick ja current ratiota.

Quick ratio eli happotesti mittaa kykyä selviytyä lyhytaikaisista veloista yrityksen nopeasti rahaksi muutettavalla omaisuudella. Tunnusluku arvioi yrityksen kassavalmiutta ja rahoituspuskurien kuntoa. Yrityksellä tulee olla varoja käytettävissä yllättäviä menoja varten, joten sen rahoituspuskurit eivät saa olla liian pienet. (Balance Consulting.) Quick ratio voidaan laskea kaavalla 4:

$$\text{Quick ratio} = \frac{\text{Rahoitusomaisuus-osatuloutuksen saamiset}}{\text{Lyhytaikainen vieras pääoma-lyhytaikaiset saadut ennakot}} \quad (4)$$

(Yritystutkimus ry 2011, 71)

Yritystutkimus ry (2011, 71) antaa seuraavat ohjearvot tunnusluvulle:

- yli 1 Hyvä
- 0,5 - 1 Tyydyttävä
- alle 0,5 Heikko

Current ratioissa ajatellaan, että vaihto-omaisuus pystytään realisoimaan, ja saadut varat käytetään lyhytaikaisen vieraan pääoman takaisinmaksamiseen. Vaihto-omaisuuden arvioimiseen liittyy epävarmuus, joka vaihtelee toimialasta riippuen. Tunnusluku kuvaa yrityksen tilinpäätöshetken maksuvalmiutta, joka voi vaihdella tilikauden aikana. (Kallunki & Kytönen 2004, 87.) Current ratio voidaan laskea kaavalla 5:

$$\text{Current ratio} = \frac{\text{Vaihto-omaisuus+rahoitusomaisuus}}{\text{Lyhytaikainen vieras pääoma}} \quad (5)$$

(Yritystutkimus ry 2011, 72)

Yritystutkimus ry (2011, 72) antaa current ratiolle seuraavat ohjearvot:

- yli 2 hyvä
- 1 - 2 tyydyttävä
- alle 1 heikko

3.2.3 Vakavaraisuus

Jos yrityksen rahoitus ei ole kunnossa, hyvä kannattavuuskaan ei riitä yrityksen menestymiseen. Yrityksellä voi olla paljon velkaa, jolloin yritys ei välttämättä pysty maksamaan lainojen korkoja ja lyhennyksiä. Vakavaraisuutta voidaan mitata staattisesti ja dynaamisesti. Staattinen vakavaraisuus arvioi yrityksen rahoitusrakennetta ja dynaaminen vakavaraisuus rahoituksen riittävyttä. (Balance Consulting.) Yrityksen vakavaraisuus kuvaa vieraan ja oman pääoman osuutta koko pääomasta. Vakavaraisuutta voidaan kutsua myös velkaisuudeksi tai rahoitusrakenteeksi. Kun yrityksen vakavaraisuus on kunnossa, vieraan pääoman osuus koko pääomasta ei ole liian suuri. Heikko vakavaraisuus tarkoittaa, että yrityksellä on suuri vieras pääoma ja suuret korkomaksut. Vakavaraisuus mittaa yrityksen tilannetta pitkällä aikavälillä, sillä vieras pääoma on usein pitkäaikaista

rahoitusta. (Kallunki & Kytönen 2004, 80.) Seuraavana esitellään vakavaraisuuden tunnusluvuista omavaraisuusaste ja suhteellinen velkaantuneisuus.

Omavaraisuusaste kuvaa yrityksen vakavaraisuutta eli yrityksen kykyä selviytyä maksusitoumuksistaan pitkällä aikavälillä. Tunnusluku kertoo, kuinka paljon yrityksen omaisuudesta on rahoitettu omalla pääomalla. Kun yrityksen omavaraisuusaste on suuri, yrityksen toiminta on vakaalla pohjalla. Omavaraisuusaste kuvaa omien varojen puskuria mahdollisia tappioita vastaan. Jos yrityksen kannattavuus heikkenee, joudutaan turvautumaan omiin varoihin. Huonojen vuosien varalle on hyvä pitää yllä suurta turvallisuuspuskuria, jotta yritys ei kaatuisi. (Balance Consulting.) Omavaraisuusaste lasketaan kaavalla 6:

$$\text{Omavaraisuusaste} = \frac{\text{Omapääoma}}{\text{Taseen loppusumma} - \text{saadut ennakot}} * 100 \quad (6)$$

(Yritystutkimus ry 2011, 66)

Yritystutkimus ry (2011, 67) antaa omavaraisuusasteelle seuraavat ohjearvot:

- yli 40 % hyvä
- 20 - 40 % tyydyttävä
- alle 20 % heikko

Suhteellinen velkaantuneisuus on mittari, jossa yrityksen velat suhteutetaan liikevaihtoon. Suhteellista velkaantuneisuutta voidaan verrata vain saman toimialan yritysten välillä. Investointien koko vaikuttaa merkittävästi vieraan pääoman määrään, mikä tekee vertailusta vaikean. Jollain toimialoilla täytyy hankkia suuria investointeja, kun taas toiselle toimialalle riittää pienemmät investoinnit. (Niskanen & Niskanen 2003, 132–133.) Suhteellinen velkaantuneisuus lasketaan kaavalla 7:

$$\text{Velkaprosentti} = \frac{\text{Taseen velat} - \text{saadut ennakot}}{\text{Liikevaihto}} * 100 \quad (7)$$

(Yritystutkimus ry 2011, 67)

Yritystutkimus ry (2011, 67) antaa suhteelliselle velkaantuneisuudelle seuraavat ohjearvot tuotannollisissa yrityksissä:

- alle 40 % hyvä
- 40 - 80 % tyydyttävä
- yli 80 % heikko

4 Kasvu

Kannattavuuden, maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden lisäksi kasvu luetaan talouden pääkomponentteihin. Kasvu on yritykselle välttämätöntä monesta syystä. Yrityksen kulut eivät yleensä vähene, joten kannattavuutta on kehitettävä liikevaihdon kasvun avulla. Kannattavuutta voidaan parantaa myös tuottavuuden kehittämällä tai saneeraamisella, jota ei kuitenkaan pidetä menestyvän yrityksen toimena. Markkinat, joilla yritys toimii, voivat myös kasvaa. Tästä johtuen myös yrityksen on kasvettava, jos se ei halua menettää markkinaosuuttaan. Kasvua pidetään usein myönteisenä asiana yrityksen tulevaisuutta varten. Yrityksen arvo koostuu osaksi tulevaisuuden rahavirtaodotuksista, joiden toivotaan olevan suuret. Nykyisin yritysten välinen kilpailu on tiukkaa ja entistä enemmän globaalia. Kilpailu vaatii nopeampaa kykyä uusiutua ja hyvää kustannusten hallintaa. (Salmi 2012, 250–251.)

Yrityksien kasvamiselle ja laajentumiselle on monia tärkeitä syitä. Useiden tutkimusten mukaan kasvuyritykset selviävät paremmin kuin hitaan kasvun yritykset. Kasvuyritykset ovat myös tärkeitä kansantaloudelle, sillä ne luovat uusia työpaikkoja. Pienuuden rasite -teorian mukaan pienet yritykset lopettavat isoja helpommin. Mitä suurempi yritys on, sitä paremmin se menestyy. Pienuuden rasite -teorian lisäksi on olemassa nuoruuden tai uutuuden rasite -teoria, jonka mukaan nuorilla yrityksillä on suurempi riski lopettaa toimintansa kuin vanhoilla yrityksillä. Tämä johtuu muun muassa uusien asioiden oppimisen kustannuksista sekä pysyvien ja säännöllisten asiakassuhteiden puutteesta. (Kallio 2002, 85–86.)

Kasvua mitataan yleensä työntekijämäärään tai liikevaihdon perusteella. Yrittäjällä voi myös olla ei-taloudellisia ja laadullisempia tavoitteita. Näitä ovat esimerkiksi yrityksen eloonjääminen, oman ja työntekijöiden työpaikkojen säilyttäminen, yrityksen pysyminen perheen omistuksessa sekä yrityksen hyvän maineen

säilyttäminen. Luettelossa esitellään taloudellisia ja määrällisiä kasvumittareita (Kallio 2002, 86–87.):

- *Osakkeen arvo*
- *Nettoarvo*
- *Voitto*
- *Työllistävyys*
- *Liikevaihto*
- *ROI (sijoitetun pääoman tuotto)*
- *Toimitilojen koko*
- *Palvelujen taso*
- *Profiili, imago*
- *Asiakkaiden lukumäärä*
- *Tytäryritykset*
- *Markkinaosuus*
- *Vienti- tai tuontitoiminnot (ulkomaankauppaa koti-markkinoiden lisäksi)*
- *Uudet tuotteet ja palvelut*
- *Innovaatiot, patenttien lukumäärä*

Jalostusarvon muutoksella voidaan myös tulkita kasvua. Jalostusarvo on hyvä kasvumittari, sillä se tutkii todellista kasvua liikevaihtoa paremmin. Pelkkä liikevaihdon kasvutavoite ei mittaa siihen kohdistuvien kulujen kasvua. Jalostusarvolla tarkoitetaan arvonlisäystä, jonka yritys reaali-prosessissaan saa aikaiseksi. Jalostusarvo on hyvin toimialakohtainen. Esimerkiksi tukkukaupassa jalostusarvo on pieni, sillä tuotteita ei valmisteta vaan välitetään vain eteenpäin. Jalostusarvo lasketaan lisäämällä käyttökatteeseen kulut, joita ei ole ostettu yrityksen ulkopuolelta, vaan arvonlisäys on tehty itse. Tällaisia kuluja ovat esimerkiksi henkilöstökulut. Jalostusarvo lasketaan kaavalla 8 (Salmi 2012, 252.):

$$\text{Jalostusarvo} = \text{Käyttökate} + \text{henkilöstökulut} \quad (8)$$

Storeyn (1994) mukaan yrityksellä on kahdenlaisia kasvutekijöitä. Ensimmäiseen ryhmään kuuluvat yrityksen omistajan päätökset yrityksen syntymishetkellä. Niihin sisältyvät toimialan valinta, yrityksen juridinen muoto, omistajarakenne ja sijainti, jotka voidaan havaita heti yrityksen synnyttyä. Esimerkiksi yrittäjän ominaisuudet eivät kuulu tähän ryhmään, sillä ne tiedetään jo ennen yrityksen käynnistymistä. Toiseen ryhmään kuuluvat yrityksen kiinteät tekijät, joihin eivät vaikuta yrittäjän tausta, ominaisuudet tai strategia. Kasvutekijöitä ovat esimer-

kiksi ikä, toimiala, yritysmuoto, sijainti, firman koko ja omistajarakenne. (Kallio 2002, 108.)

4.1 Kasvun viitekehys

Kuvassa 4 on esitellään viitekehys pienen yrityksen kasvulle. Viitekehyksessä kasvua tutkitaan kolmen tärkeän käsitteen avulla. Pyramidin pohjalla on kasvuhalu ja kasvukyky. Kuvan toisessa kerroksessa on kasvustrategiat eli kasvukeinojen valikoima. Seuraavassa kerroksessa on kasvun hallinta eli kasvavan yrityksen johtaminen. Päällimmäisenä viitekehyksessä on yritystoiminnan tärkein kriteeri eli pitkän aikavälin selviytyminen ja menestys. (Tornikoski, Saarakkala, Varamäki & Kohtamäki 2011, 16.)

Kuva 4. Kasvun viitekehys (Tornikoski ym. 2011, 16)

Kasvun tärkeimmät lähtökohdat ovat pienelle yritykselle kasvuhalu ja -kyky, joita tarvitaan kasvun toteuttamiseen. Kasvuhaluun ja kasvukykyyn vaikuttavat yritys, yrittäjä, ympäristö ja kasvun esteet. Kasvulla on parhaimmat lähtökohdat, kun yrityksellä on sekä kasvukykyä että kasvuhalua. Kun yrityksellä ei ole kumpakaan, kasvu on yritykselle vaikeaa. Yrityksellä voi olla esimerkiksi kasvuhalua, mutta kasvukyky on puutteellinen, milloin tarvitaan enemmän panostusta kasvuun. (Tornikoski ym. 2011, 16–17.)

Kasvu pohjautuu aina kasvustrategiaan, joka voi olla tiedostettua tai tiedostamatonta. Kasvustrategia valitaan kasvuhulun ja -kyvyn perusteella. Esimerkiksi kasvukyvytön yritys tarvitsee ulkoisia resursseja kasvun toteuttamiseen. Kasvuhaluttoman yrityksen kasvustrategia ei ole suunniteltua, mutta se voi toteutua esimerkiksi asiakkaan kasvun myötä. Viitekehyksen kolmas pykälä on kasvun hallinta, jota tarvitaan yrityksen kasvuvaiheessa. Kasvun hallinnan onnistumisessa tärkeää on organisaatio, johtajuus, talous ja ympäristö riskeineen. Kasvun hallinta voi onnistua yrityksessä hyvin tai huonosti, mikä vaikuttaa yrityksen pitkän aikavälin selviytymiseen. (Tornikoski ym. 2011, 16–17.)

4.2 Kasvukaari

Yrityksen toiminnalla on kehityskaari, jossa on samanlaisia vaiheita kuin ihmisen elämänskaarissa tai työntekijän urapolussa. Yrityksen toiminta alkaa pienestä, kasvaa, kehittyy, kokee kypsyysvaiheen, vakiinnuttaa paikkansa osana talousjärjestelmää ja joskus päättyy. Yrityksen kehityksen tyypillisimpiä kuvaustapoja ovat tuotteet, markkina-alueet, organisaatiomuodot ja liikevaihdon tai henkilöstön kasvu. Kuvauksessa voidaan määritellä ja nimetä yrityksen eri vaiheita sekä arvioida niiden sitoutumista toisiinsa. Yrityksen kasvussa ilmenee evoluutio- ja revoluutiovaiheet, joista evoluutio on vähittäistä kehitystä kuvaava jakso. Revoluutio on kokonaisvaltaisempaa, merkittävämpää ja yrityksen suuntaa huomattavasti muuttava kehitysvaihe. Kokonaisvaltainen muutos on yrityksen muutos kokonaan uuteen kasvuvaiheeseen. (Viitala & Jylhä 2013, 331–332.)

Yrityksen kasvu näkyy markkinaosuuden kasvuna, markkina-alueen laajenemisenä, innovaatioina, liiketoiminnan kehittymisenä tai yrityksen kasvuna yritysostojen tai fuusioiden kautta. Kasvu voi tapahtua myös monimuotoisesti verkottumisen kautta. Kansainvälistyminen voi olla monille yrityksille luonteva ja ainoa keino kasvaa. Yritysten elämänhistoriat ovat erilaisia ja eripituisia. Yritysten kasvua ja kasvun halukkuutta kuvaavissa malleissa yrityksen elinkaari jaetaan vaiheisiin, missä pyritään kuvaamaan enemmän yrityksen kehitystä kuin ennustamaan tulevaisuutta. (Viitala & Jylhä 2013, 332–334.)

Kasvun kaikilla vaiheilla on omat erityispiirteensä. Siirtyminen vaiheesta toiseen on eräänlainen kasvukynnys, jonka ylittämisessä voi olla ongelmia. Kynnysten ylittäminen on vaikeampaa, jos yritys on valmistautunut tilanteeseen huonosti. Näissä tilanteissa yrityksen elinkaari voi jopa kääntyä laskuun, taantua tai päättyä lopulta toiminnan lopettamiseen. Yrityksen kasvukaaren viisi vaihetta ovat Greinerin (1972) mukaan aloittaminen, henkiinjääminen, kasvu, laajeneminen sekä yrityksen kypsyminen. Ensimmäisessä vaiheessa eli aloitusvaiheessa yrittäjän ongelmia ovat tuotteen kehittäminen ja markkinoiden löytäminen. Yrityksen on saatava nopeasti positiivinen kassavirta, jotta se pystyy jatkamaan. Seuraavat haasteet syntyvät organisaation ja johtamisen kehittämisestä, jotka vaativat tehtävien ja vastuun jakamista. (Viitala & Jylhä 2001, 195–196.)

Toinen kasvukaaren vaiheista on henkiinjääminen. Tässä vaiheessa tärkeää on käyttöpääoman riittävyys ja kasvuun tarvittavan lisärahoituksen hallinta. Pahimmillaan yritys voi joutua lyhytaikaisen vieraan pääoman kierteeseen kasvun vuoksi. Henkiinjäämisen pahin vaihe on 2-3 vuotta yrityksen perustamisen jälkeen. Kolmas vaihe on kasvu, joka tarvitsee kaikki yrityksen tulot toiminnan kehittämiseen ja pääomatarpeiden tyydyttämiseen. Yrityksen on investoitava tuotekehitykseen, jos se valitsee kilpailustrategiakseen erikoistumisen. Tässä vaiheessa ongelmia ovat uusien tuotteiden ja asiakkaiden löytäminen sekä säilyttäminen, kasvun rahoittaminen, yleinen toiminnan valvominen ja koossa pitäminen. Haasteiden ratkaisemisessa on ratkaisevaa johdon ja koko henkilöstön ammattitaito ja osaaminen. (Viitala & Jylhä 2001, 196.)

Laajenemisvaiheessa yrityksen johto alkaa pohtia strategisia suunnitelmia ja toiminnan arvioimista, joissa ammattimaisuus on tärkeää. Kilpailukyvyn haasteita ovat kyky tarkkailla jatkuvasti ympäristöä, kyky kehittää toimivat informaatiojärjestelmät päätöksenteon tueksi ja toimintaa vahvistava yrityskulttuuri. Viimeinen kasvukaaren vaihe on yrityksen kypsyys, joka tarkoittaa eri asiaa kuin tuotteen kypsyys. Kun tuote on kypsä, sen markkinat eivät enää kasva, kun taas yritys voi jatkaa kasvuaan myös kypsyysvaiheessa. Yrityksen kypsyessä ongelmia ovat kustannustehokkuus, tuottavuus sekä uusien kasvumahdollisuuksien löytäminen. Hyvä innovatiivisuus parantaa yrityksen kehittymismahdollisuuksia. (Viitala & Jylhä 2001, 196.)

4.3 Kasvuyritys

Kasvuhakuisen yrityksen ja vauhdikkaasti kasvavan yrityksen määritelmiä on monia, joista jokainen johdattaa erilaisiin johtopäätöksiin kasvuyrittäjyydestä ja -yrityksistä. Kansainvälisesti useimmin käytetyn ja hyväksytyt OECD/Eurostat-määritelmän mukaan kasvuyrityksen lähtötyöllisyys on vähintään 10 henkeä, ja seuraavana kolmena vuonna työllisyyden keskimääräinen vuosikasvu tulee ylittää 20 %. Kun suhdelukuja lasketaan, niiden vertailukohtana ovat lähtövuonna vähintään kymmenhenkiset jatkaneet yritykset. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2011, 10.)

Kasvuyrityksillä ei ole kaikille tyypillisiä ominaisuuksia, vaan kasvuyritykset ovat kaikenkokoisia ja -näköisiä. Seuraavana lueteltuja yleistyksiä voidaan kuitenkin tehdä. Kasvuyritykset ovat yleensä nuoria, sillä yli puolet kasvuyrityksistä ovat alle 10 vuoden ikäisiä. Ne ovat myös pieniä, sillä noin 60 % kasvuyrityksistä työllistää alle 20 työntekijää. Kasvuyrityksistä useimmat toimivat palvelualueilla, ja niitä esiintyy ympäri suomea. Kasvuyritykset ovat muita yrityksiä todennäköisemmin ulkomaalaisomisteisia, mutta vienninharjoittaminen on vähäisempää. Työntekijät ovat kasvuyrityksissä keskimäärin pitkälle kouluttautuneita. Kasvuyritykset saavat julkista tukea hieman todennäköisemmin kuin muut yritykset, ja ne ovat useammin riskipääomasijoitusten kohteina. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2011, 6–7.)

Liiketoiminnan nopeaan kasvuun sisältyy isoja riskejä. Yrityksen onnistuminen kasvussa vaikuttaa huomattavasti myös yhteiskuntaan. Hyvinvoinnin keskeisiä lähteitä ovat toimeen tarttuva yrittäjyys ja palkansaajien yritteliäisyys, joita ilman yhteiskunta on taantuva. Kasvuyrittäjyys syntyy sellaisissa olosuhteissa, joissa markkinat ja asiakaskunta reagoivat uuteen tarjontaan. Kasvun saavuttaminen vaikuttaa ympäröiviin yksilöihin esimerkiksi kiristämällä kilpailua työ-, pääoma- ja muilla panosmarkkinoilla. Kasvu voi synnyttää uusia yksiköitä tai laajenemisia sekä lopettaa tai supistaa vanhoja yrityksiä. Kun kasvuhakuinen yritys tulee markkinoille, vanhemmat yritykset saavat lisäkannustusta toimintansa kehittämiseen. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2011, 10–11.)

Elinkeinopolitiikan tavoite on saavuttaa korkea ja kasvava hyvinvointi tuomalla

oikeat ihmiset oikeaan paikkaan. Kasvuyrittäjät ja -yritykset ovat hyvinvoinnin lähde, sillä ne synnyttävät työllisyyttä, rakennemuutoksia ja uudistuksia. Yritys kasvattaa kansantalouden työllisyyttä, kun se palkkaa ansiotyöhön uusia työntekijöitä. Yritys vaikuttaa myönteisesti kansantalouden tuottavuuteen, jos se pystyy laajentamaan liiketoimintaansa kilpailusta huolimatta. Tästä syntyy monia epäsuoria hyötyjä kansantaloudelle, kuten yritysrakenteen uudistuminen, kilpailun kiristyminen sekä muita ulkoisia vaikutuksia. Nämä vaikutukset ovat kansantaloudelle tärkeitä, mikä tekee kasvuhakuisista yrityksistä keskeisiä yhteiskunnalle. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2011, 11–12.)

4.4 Riskit ja niiden hallinta

Kasvulla on rajoituksensa. Liikevaihdon kasvu vaatii vaihtuvien vastaavien ja kapasiteetin lisäystä eli investointeja. Investoinnit vaativat puolestaan rahoitusta ja rahoituskelpoisuutta. Talouden perustan eli kannattavuuden, maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden tulee olla kunnossa, jotta yritys pystyy kasvamaan terveellä tavalla. Terveessä kasvussa yritys pystyy huolehtimaan kasvun vaatimasta rahoituksesta riittävästi omalla liiketoiminnallaan. Jos omaa liiketoimintaa ei ole sopivasti, yritys velkaantuu liikaa. Kaava 9 kuvaa taseen pidemmän aikavälin terveen kasvun ylärajaa (Salmi 2012, 251.):

Taseen kasvuprosentti \leq sijoitetun pääoman tuotto prosentti (9)

Kannattavuuden on oltava suhteessa sijoitettuun pääomaan. Liiketuloksen pitää kasvaa, jos yrityksen tase kasvaa. Liikevaihto voisi kasvaa rajattomasti, jos sijoitetun pääoman tuottoaste ei heikkenisi. Kasvua rajoittavat kuitenkin rahoituksen saanti sekä maksuvalmius- ja vakavaraisuusvaatimukset. Ennen liiketoiminnan kasvamista kasvupanostus sitoutuu ja viimeisenä liiketoiminnan kassavirta kasvaa. Kasvussa on kyse omistajan arvostuksista ja tavoitteista. Yritys voi olla taloudellisessa mielessä terve, vaikka se ei kasvaisikaan. Pienessä yrityksessä kasvutavoite on sidottu omistajan henkilökohtaiseen tulostavoitteeseen. (Salmi 2012, 251–252.)

Ennen kriisiä yrityksellä esiintyy paljon pienempiä haasteita, kuten alalla tapahtunut rakennemuutos, avainhenkilöiden menetys tai toimitusketjun hallinta ongelmat. Näistä ongelmista aiheutuu myöhemmin tilinpäätöksen tunnuslukujen

arvojen laskeminen, mihin yritysjohto aloittaa korjaavat toimenpiteensä liian myöhään. Usein yrityksen ongelmat huomataan vasta, kun se on ajautumassa vakavaan rahoituskriisiin. Liiketoimintaa tulisi analysoida hieman kauempaa, sillä ulkopuolinen tarkkailija on objektiivinen ja hänen on helpompi havaita yrityksen ongelmat. Myös yrityksen johto voi vaikuttaa riskitasoon arvioimalla riskejä tarkemmin ja ennakoivammin. Ensiarvoisinta on kiinnittää johdon huomio kaikkein tärkeimpiin asioihin mahdollisimman nopeasti. (Boardman 2007, 115–116.)

Yrityksien toimintaan kytkeytyy turvallisuuteen sekä talouteen liittyviä uhkia ja epävarmuustekijöitä. Perustaessaan yrityksen yrittäjä on jo varautunut riskinottoon. Yrityksen toiminnasta huomataan, millaisiin riskeihin yrittäjä on varautunut. Riskinottokyky näkyy esimerkiksi yrittäjän kasvu- ja uudistushalussa. Riskienhallinta on johtamistyötä, jossa tarkoituksena on varmistaa yrityksen jatkuvuus ja kannattavuus sekä henkilöstön hyvinvointi. Siinä ennakoidaan suunnitelmallisesti yrityksen toiminnassa esiintyviä riskejä ja pyritään vähentämään niistä aiheutuvia vahinkoja. Riskienhallintaan tulisi osallistua kaikki yrityksessä toimivat henkilöt omalla panoksellaan. (Viitala & Jylhä 2013, 340.)

Riskienhallinta on riskien tunnistamista ja niiden ennakoimista. Riskejä ovat muun muassa koneen rikkoutuminen, avainhenkilön sairastuminen tai varaston tuhoutuminen. Yritystoiminnan riskiä ei voida kokonaan poistaa, mutta sitä voidaan pienentää hyvällä johtamisella kuten suunnitelmallisuudella, tavoitteiden määrittelyllä ja toiminnan tarkkailulla. Riskienhallinnassa vaaditaan tervettä järkeä, käytännön toimia sekä työvälineitä. Kun yritykset globalisoituvat ja ulkoistavat toimintojaan, riskienhallinta yrityksessä vaikeutuu. Kokonaisvaltainen riskienhallinta (ERM, enterprise risk management) liitetään yrityksen strategiaan, toiminnallisiin sekä taloudellisiin päämääriin. Siinä tarkastellaan koko organisaatiota eikä vain yksittäisiä toimintoja. Riskienhallinnan tarkoituksena on ihmisten, omaisuuden, tiedon, maineen ja ympäristön turvaaminen sekä toiminnan jatkuvuuden takaaminen päivittäisissä tehtävissä. (Viitala & Jylhä 2013, 340–341.)

Riskien tunnistaminen tulee aloittaa strategisten tavoitteiden arvioimisella. Jokaisesta tavoitetta arvioidaan erikseen riskien näkökulmasta ja siihen etsitään

mahdollisia uhkia ja epävarmuustekijöitä, jotka voivat vaikuttaa tavoitteen saavuttamiseen. Riskien listauksen jälkeen ne voidaan ryhmitellä kategorioihin, mikä helpottaa riskien analysoimista. Riskit jaetaan usein strategisiin, operatiivisiin, taloudellisiin, rahoituksellisiin ja vahinkoriskeihin. Pääkategoriat voidaan jakaa vielä pienempiin alakategorioihin yrityksen liiketoiminnallisen näkemyksen mukaan. (Boardman 2007, 116.)

5 Case-yrityksen tilinpäätösanalyysi

Yritys X on kahvilaravintola-alan mikroyritys Etelä-Karjalassa. Yrityksellä on myös paljon muuta toimintaa kahvilaravintolan ohessa. Ravintola-alalle on tyypillistä osa-aikaiset ja sesonkiluonteiset työpaikat. Yritys X työllistää sesonkiaikana noin kahdeksan työntekijää ja hiljaisemmalla kaudella vähemmän. (Yritys X:n ravintolapäällikkö, 2015.) Case-yrityksestä käytetään nimeä Yritys X yrityksen johdon pyynnöstä, eikä yksityiskohtaisempia tietoja yrityksestä tai sen toiminnasta voida antaa.

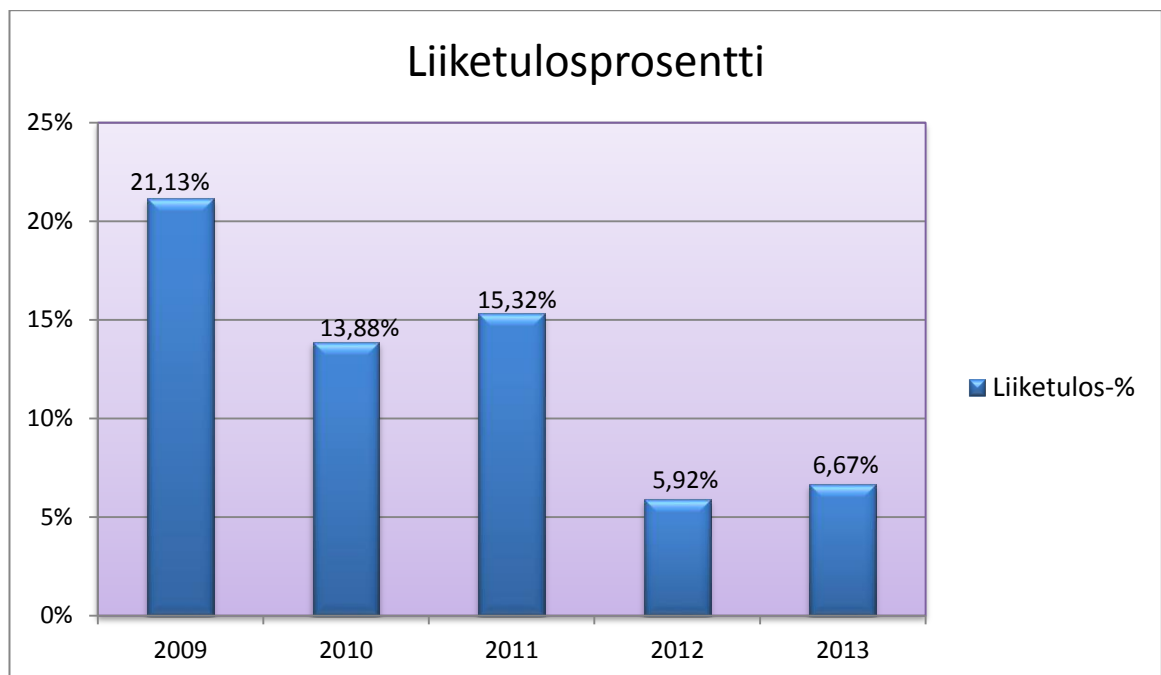
Kahvila-ravintolat tarjoavat kahvia ja leivonnaisia sekä ruoka-annoksia. Ravitsemisalalla tehtäviä ovat ruoanvalmistus, tarjoilu, asiakaspalvelu, myynti sekä puhtaanapito. Alalla on tärkeää hyvä palvelu, kyky tehdä maistuvaa ruokaa, taloudellisuus, hygieniaosaaminen ja yhteistyötaidot. Työntekijöiltä vaaditaan ammattitaitoa ja palveluhalukkuutta. Ammattitaitoon vaaditaan ravitsemisalalla palveluosaamista, kieli- ja myyntitaitoa sekä alan tietojärjestelmien tuntemista. Asiakkaiden toiveet ja niiden täyttäminen ovat palvelussa tärkeintä. (TE-palvelut 2015.)

Talouden suhdanteiden vaihtelut vaikuttavat nopeasti matkailu- ja ravitsemisalaan. Laskusuhdanteissa yritykset ja kotitaloudet säästävät, jolloin palveluiden kulutus vähenee. Noususuhdanteissa kulutus kasvaa ja se luo lisää työpaikkoja alalle. Matkailu- ja ravitsemisalan työntekijöitten määrä kasvoi 30 prosenttia vuonna 1995–2010 ja tulevaisuudessa suunnan odotetaan jatkuvan. Matkailu- ja ravitsemisala on kasvuala, jolle arvioidaan tulevan 50 000 uutta työpaikkaa vuoteen 2020 mennessä. Työllisyyttä kasvattaa Suomeen suuntautuva lisääntyvä matkailu. Matkailuala työllistää paljon nuoria sekä maahanmuuttajia. (TE-palvelut 2015.)

Ravitsemisalalla kilpailu on kovaa ja yrityksen on pyrittävä erottumaan joukosta. Yritysten liikeideoilla on lyhyt elinkaari, joka synnyttää jatkuvan uudistamisen tarpeen. Jos yritys haluaa menestyä, se vaatii toiminnan jatkuvaa kehittämistä ja suunnittelua. Asiakkaiden tarpeiden muutoksiin on myös vastattava nopeasti. Yksi alan kilpailutekijöistä on ruoan laatu. Tärkeää on ruoan maku, monipuolisuus, terveellisyys, kotimaisuus ja määrä. Esimerkiksi erikoisruokavaliot, luomuja kevytuotteet lisääntyvät jatkuvasti. Kuluttaja voi huomioida valinnoissaan myös eläintuotannon eettiset kysymykset sekä ympäristöarvot. Yritys voi kilpaila erikoistumalla ja lisätä näin uusien asiakkaiden määrää. Monella ravitsemisalan yrityksellä on kotisivut, joka on osa yrityksen markkinointia. (TE-palvelut 2015.)

5.1 Kannattavuuden tunnusluvut

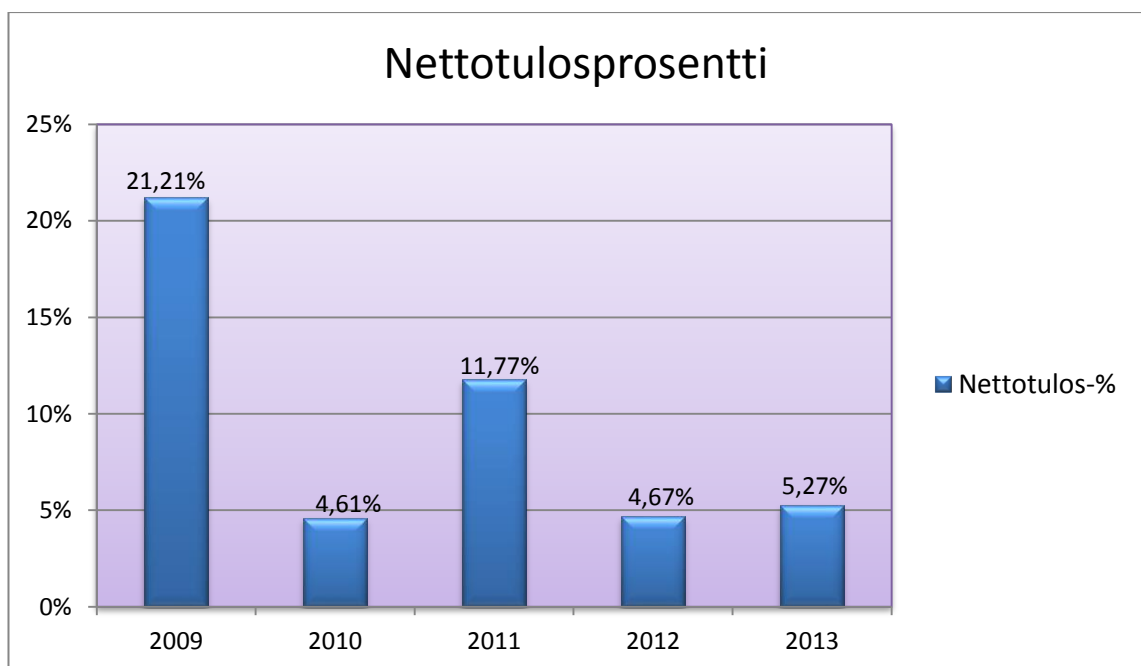
Kannattavuuden tunnusluvuista käsitellään seuraavana liiketulosprosentti, nettotulosprosentti sekä kokonaispääoman tuotto prosentti (kuvat 5–7).

Kuva 5. Liiketulosprosentti

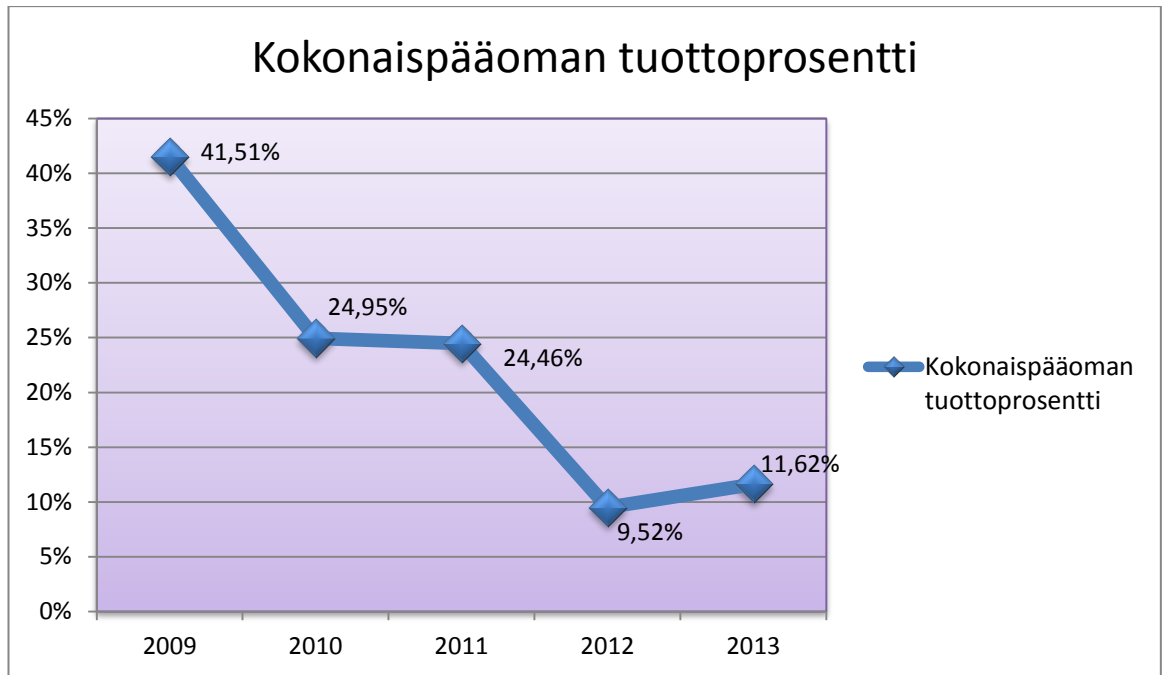
Kuvasta 5 nähdään, että Yritys X:n liiketulosprosentti on ollut vaihteleva, mutta se on ollut selvässä laskussa viiden vuoden aikana. Tunnusluku on laskenut 21,13 %:sta jopa 5,92 %:iin. Liiketulosprosentti on hyvä, kun se ylittää 10 %.

Tunnusluku on ollut aiempina vuosina todella hyvä, mutta se on laskenut tyydyttävälle tasolle vuosina 2012 ja 2013. Kulujen ja poistojen runsas lisääntyminen on ollut osaltaan syynä liiketulosprosentin laskuun. Yritys X:n tuotot ovat kasvaneet paljon joka vuosi, mutta kulut ovat kasvaneet suhteessa enemmän. Kulujen tulisi kasvaa tasaisessa suhteessa tuottojen kasvun kanssa, jotta liiketulosprosentti ei laskisi. Investointien tekeminen kasvattaa poistojen määrää, mikä heikentää tunnuslukua. Poistot vähentävät kuitenkin verotettavaa tulosta, joten ne ovat hyödyllisiä yritykselle. Liiketulosprosentin selvän laskun perusteella Yritys X:n tulisi pienentää kulujen kasvua, jotta liiketulos kasvaisi.

Kuva 6. Nettotulosprosentti

Nettotulosprosentti on hyvä, kun se saa positiivisen arvon. Kuvasta 6 nähdään, että Yritys X:n nettotulosprosentti on vuonna 2009 ollut 21,21 % eli erinomainen. Yrityksen nettotulosprosentti on ollut joka vuosi positiivinen, vaikkakin suunta on ollut laskeva. Nettotulosprosentti on vaihdellut samansuuntaisesti kuin yrityksen liiketulosprosentti. Suurin ero on ollut vuonna 2010, mikä johtuu vuoden suurista veroista. Verojen määrä pienentää nettotulosta, kun taas veroja ei huomioida liiketuloksessa. Yritys X:n nettotulos on vielä hyvä, mutta pitkän ajan suuntaus on laskeva, ja se kannattaa muuttaa. Nettotulosprosentti saadaan suuremmaksi samalla tavalla kuin liiketulosprosentti eli kiinnittämällä huomiota kulujen määrään ja pitämällä samalla tuotot suurina.

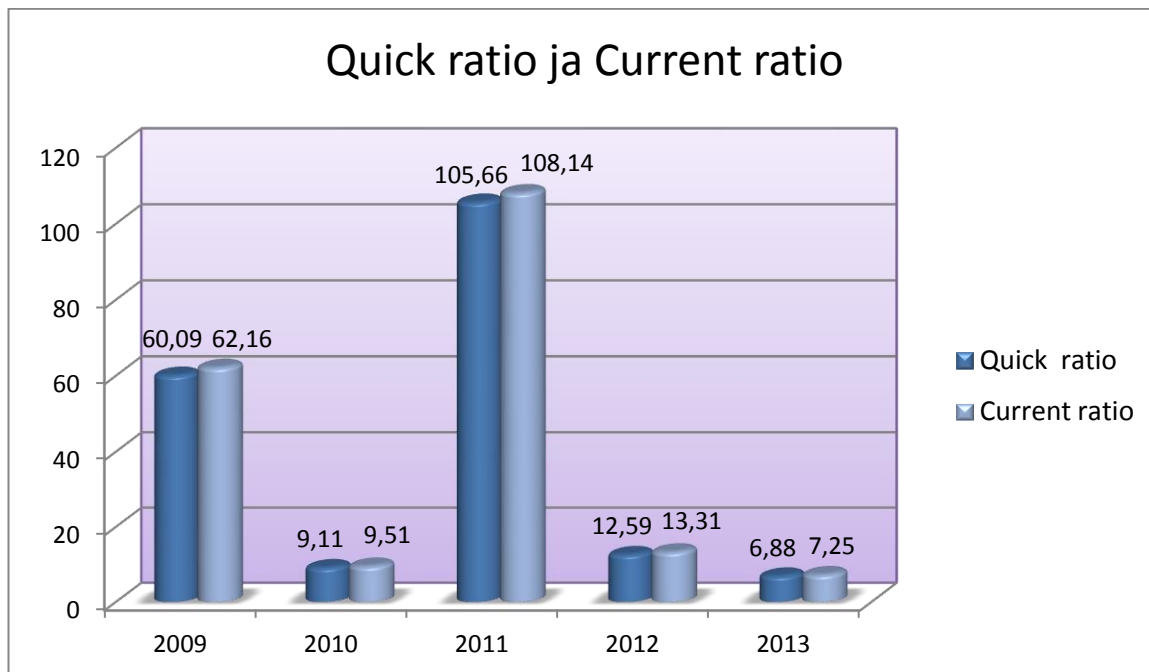

Kuva 7. Kokonaispääoman tuotto prosentti

Kuvassa 7 on esitelty Yritys X:n kokonaispääoman tuotto prosentti, joka näyttää tunnusluvun laskevan suunnan. Tunnusluku on hyvä, kun se ylittää 10 %. Yritys X:n kokonaispääoman tuotto prosentti on kolmena ensimmäisenä vuonna todella hyvä. Ainoastaan vuonna 2012 tunnusluku laski tyydyttävälle tasolle, mutta vain hieman alle hyvän rajan. Seuraavana vuonna tunnusluku nousi hieman ja ylitti taas hyvän rajan. Tunnusluvun arvon heikkenemiseen on vaikuttanut muun muassa taseen suuri kasvu nettotuloksen kehitykseen verrattuna. Kokonaisuudessaan kokonaispääoman tuotto prosentti on hyvä Yritys X:ssä, vaikka lasku on ollut suuri.

5.2 Maksuvalmiuden tunnusluvut

Maksuvalmiuden tunnusluvuista tutkitaan Quick ratiota ja Current ratiota, jotka nähdään kuvassa 8.

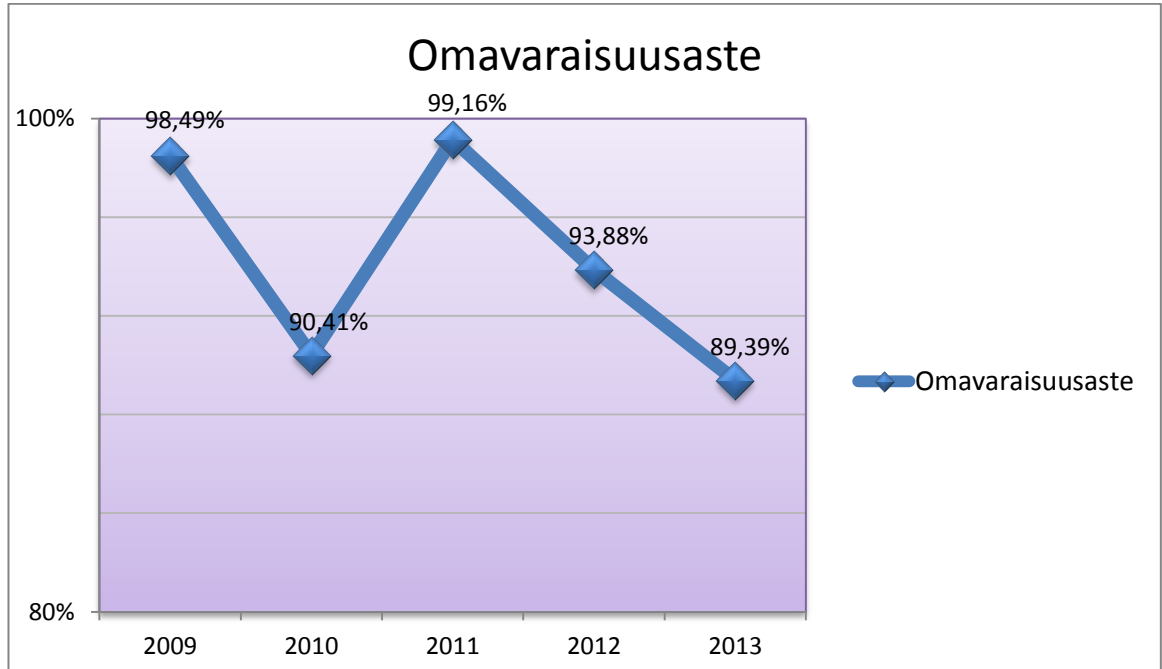

Kuva 8. Quick ratio ja Current ratio

Quick ratio on erinomainen, kun se ylittää arvon 1,5 ja current ratio on hyvä, kun se ylittää arvon 2. Yritys X:n arvot ovat molemmissa tunnusluvuissa joka vuosi selvästi suurempia eli erinomaisia. Tunnuslukua kasvattaa lyhytaikaisen vieraan pääoman pieni määrä, sillä yrityksellä ei ole juurikaan velkaa. Suurimmat arvot ovat olleet vuosina 2009 ja 2011, jolloin velat ovat olleet kaikista pienimpiä. Toinen tunnuslukuja kasvattava tekijä on suuri rahoitusomaisuus, joka syntyy suurista saamisista ja kassavaroista. Näiden tunnuslukujen perusteella yrityksen maksuvalmius on todella hyvässä kunnossa. Quick ja Current ratiot mittaavat kuitenkin vain tilinpäätöshetken tilannetta, eivätkä koko tilikauden maksuvalmiutta. Liian suuret arvot Quick ja Current ratiossa eivät ole pelkästään hyvä asia. Suuri arvo näyttää sen, ettei yrityksen rahoja hyödynnetä mahdollisimman tehokkaasti. Yritys X:n maksuvalmiuden tunnusluvut ovat korkealla, joten ylimääräisten varojen käyttömahdollisuuksia tulee pohtia tulevaisuudessa, jotta niistä saadaan suurempi hyöty.

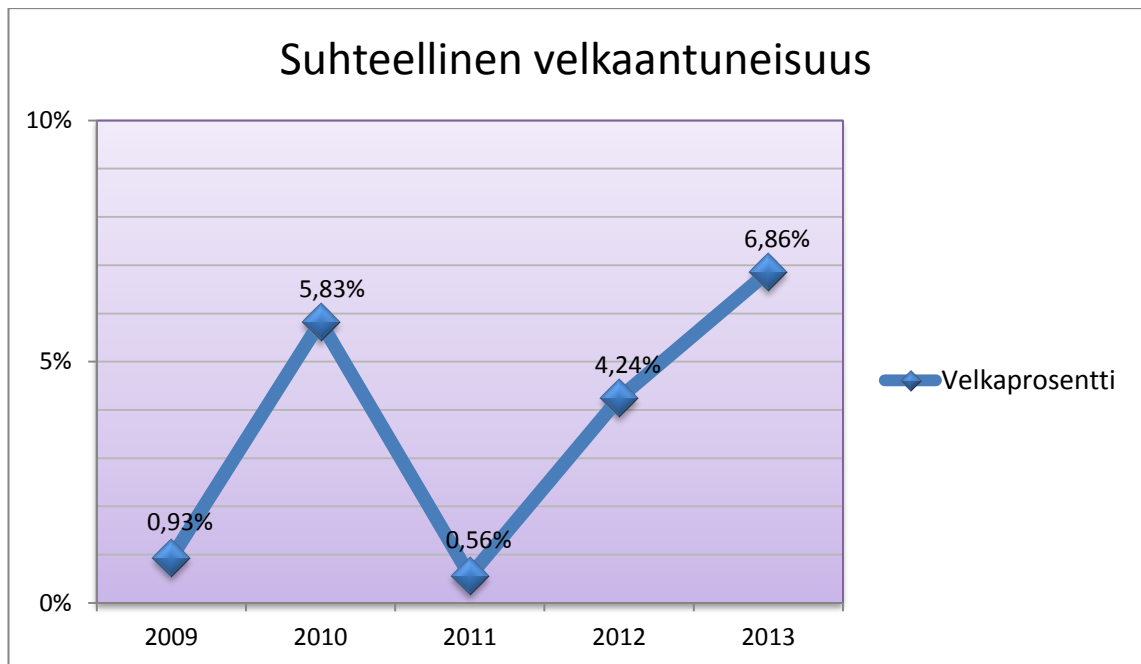
5.3 Vakavaraisuuden tunnusluvut

Vakavaraisuuden tunnusluvista esitellään Yritys X:n omavaraisuusaste ja velkaprosentti (kuvat 9 ja 10).

Kuva 9. Omavaraisuusaste

Yritys X:n omavaraisuusaste nähdään kuvassa 9. Tunnusluku on hyvä, kun se ylittää 40 %. Yritys X:n omavaraisuusaste on selvästi korkeampi eli erinomainen. Vuosina 2009 ja 2011 tunnusluku on ollut jopa lähellä 100 %, joka tarkoittaa koko taseen olevan melkein pelkkää omaa pääomaa. Näinä vuosina yrityksen velat ovat olleet pienimpiä. Omavaraisuusaste on vaihdellut, mutta se on ollut joka vuosi todella hyvä, koska yrityksellä ei ole ollut paljoa velkaa. Pitkäaikaista velkaa yrityksellä ei ole ollenkaan. Omavaraisuusaste mittaa yrityksen tappionsietokykyä, joka Yritys X:ssä on hyvässä kunnossa.

Kuva 10. Suhteellinen velkaantuneisuus

Suhteellisessa velkaantuneisuudessa verrataan velkoja liikevaihtoon. Tunnusluku on hyvä tuotannollisissa yrityksissä, kun se on alle 40 %. Yritys X:n velkaprosentti nähdään kuvassa 10. Yrityksen tunnusluku on joka vuosi selvästi alle 40 % eli erinomainen. Tunnusluku on vaihdellut, mutta se on ollut joka vuosi alle 10 %, koska yrityksellä ei ole suurempia velkoja. Vuosina 2009 ja 2011 velkaprosentti on lähellä nollaa, sillä kyseisinä vuosina velkoja ei ollut juuri ollenkaan. Koska Yritys X:ssä ei ole lainkaan pitkäaikaista velkaa, yrityksen vakavaraisuus on erinomaisella tasolla ja selviytyminen pitkällä aikavälillä on taattu.

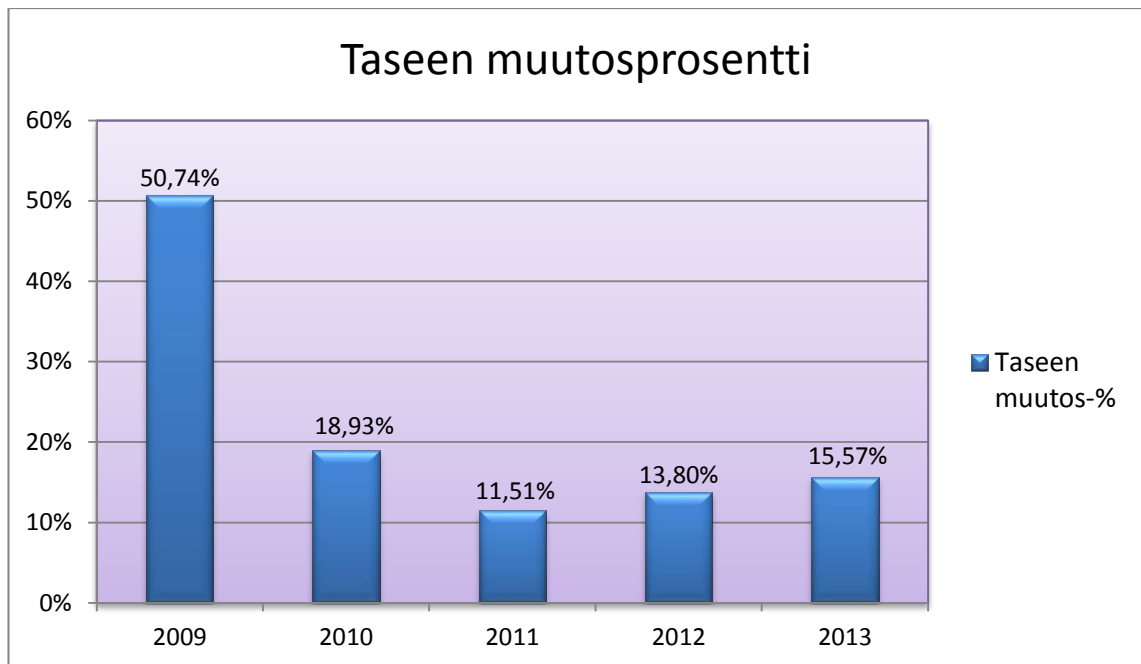
5.4 Kasvun tunnusluvut

Kasvun tunnusluvuista tutkitaan seuraavaksi liikevaihdon, taseen, pysyvien vastaavien ja tuloksen muutosta (kuvat 11–14).

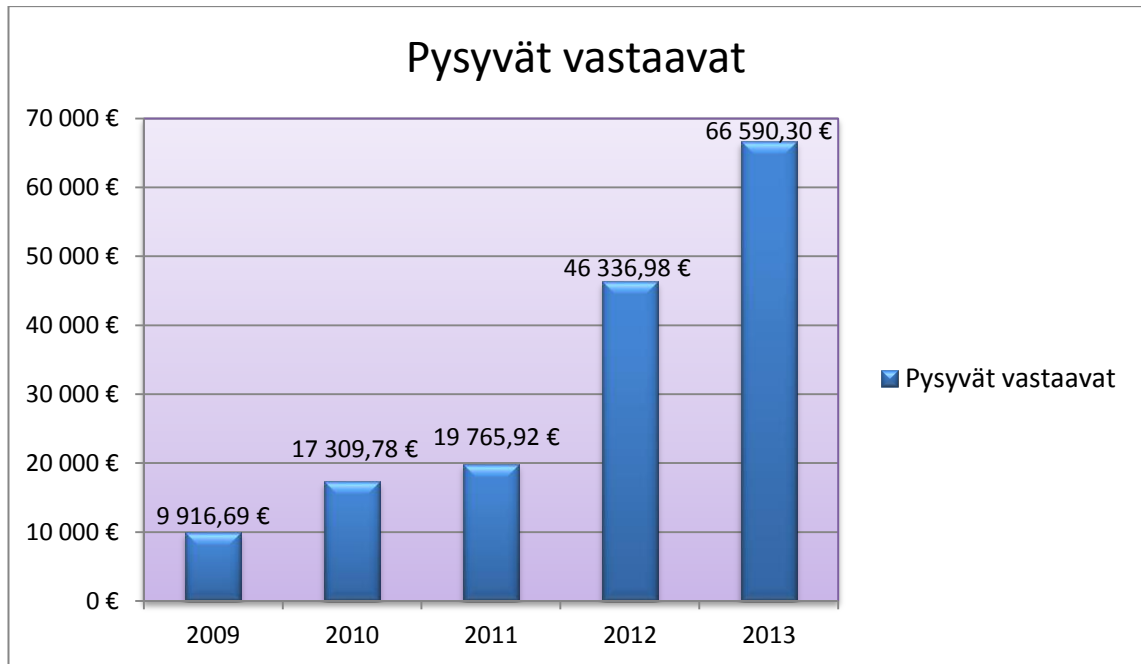
Kuva 11. Liikevaihdon muutosprosentti

Yritys X:n liikevaihdon muutos nähdään kuvassa 11. Liikevaihdon muutosprosentti on ollut joka vuosi positiivinen, mikä tarkoittaa liikevaihdon kasvaneen joka vuosi. Suurin nousu on ollut vuonna 2009, jolloin muutosprosentti on ollut 63,03 % eli todella suuri. Pienin nousu on ollut 2,04 % vuonna 2011. Vuodesta 2011 huolimatta liikevaihdon kasvu on ollut suurta. Yritys X on kasvanut viidessä vuodessa nopeaa vauhtia. Liiketoiminnan tuotot ovat kasvaneet yrityksen jokaisella osa-alueella. Tulojen suuri kasvu ei kuitenkaan yksin takaa suurempaa tulosta. Suuret menot suuren liikevaihdon takaamiseksi saattavat kääntää tuloksen jopa huonommaksi. Yritys X:n liikevaihdon kasvu on ollut suuri ja tulevaisuudessa sama suunta jatkunee.

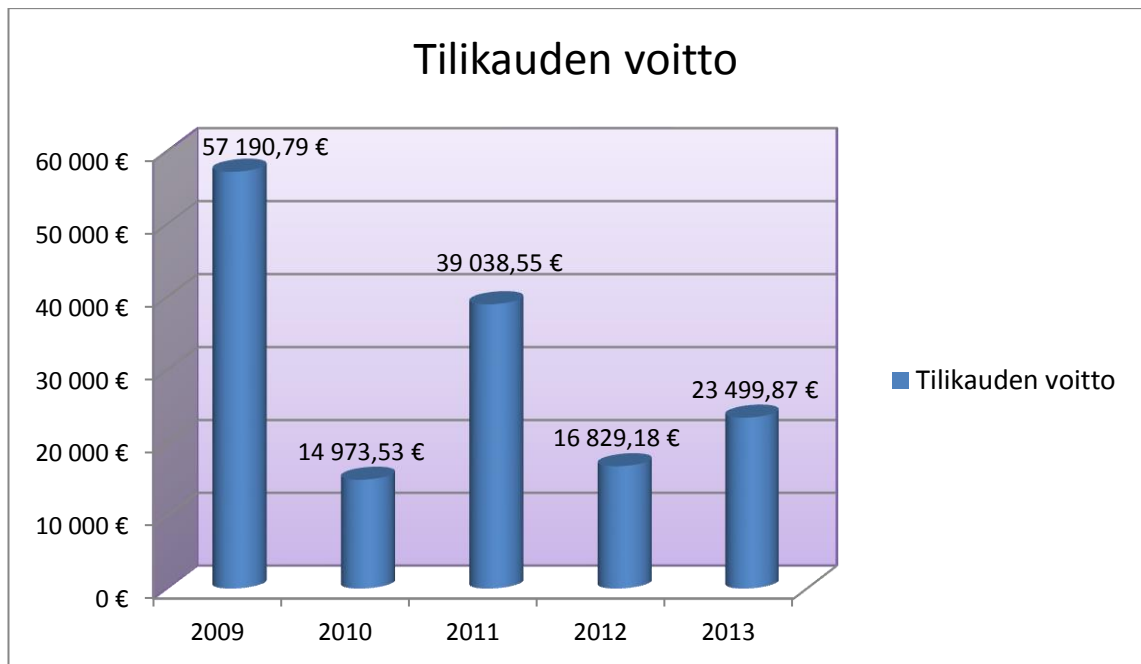
Kuva 12. Taseen muutosprosentti

Kuvassa 12 nähdään Yritys X:n taseen muutosprosentti. Taseen kasvuprosentin tulisi olla pienempi kuin sijoitetun pääoman tuotto prosentti. Yritys X:ssä ei ole juuri vierasta pääomaa, joten tämä vertailu ei sovi yritykseen. Taseen kasvu on Yritys X:ssä rahoitettu omalla pääomalla, jolloin esimerkiksi rahoitusongelmia velan takaisinmaksamisessa ei ole. Yritys X:n kasvu on siis turvallista kasvua, sillä rahoitusongelmia ei synny suurestakaan kasvusta huolimatta. Yritys X:n tase on kasvanut joka vuosi. Taseen muutosprosentti noudattaa samaa suuntausta kuin liikevaihdon muutosprosentti. Vuonna 2009 tase on kasvanut eniten eli 50,74 %, mikä on todella suuri kasvuprosentti. Siitä kasvu on pienentynyt ja lähtenyt uudestaan kasvuun vuoden 2011 jälkeen. Tase on kasvanut viiden vuoden ajan joka vuosi yli 10 %, mikä tarkoittaa suurta kasvua. Yritys X on tavoitellut kasvua ja saavuttanut sen nopeaa vauhtia. Yrityksen on täytynyt sopeutua kasvuun nopeasti, mikä on saattanut ajaa yrityksen resurssit tiukalle.

Kuva 13. Pysyvät vastaavat

Pysyvät vastaavat tuottavat tuloa yritykselle usean tilikauden ajan. Yritys X:n pysyvät vastaavat näkyvät kuvassa 13. Yritys X:ssä on investoitu selvästi pysyviin vastaaviin. Pysyvät vastaavat ovat olleet vuonna 2009 alle 10 000 € ja viidessä vuodessa määrä on yli kuusinkertaistunut. Kasvu on ollut euromääräisesti hieman pienempää vuosina 2009–2011, jolloin on panostettu muun muassa koneisiin ja laitteisiin. Vuonna 2012 ja 2013 pysyvien vastaavien määrä on kasvanut todella paljon. Vuonna 2012 panostettiin yli 20 000 eurolla toimipaikan remonttiin, jotta se vastaisi kasvavia asiakasmääriä. Vuonna 2013 jatkettiin kasvua investoimalla taas suuremmin koneisiin ja laitteisiin. Yrityksen kannattaa investoida pysyviin vastaaviin, sillä ne ovat investointeja tulevaisuuteen.

Kuva 14. Tilikauden voitto

Yritys X:n tilikauden voitot esitetään kuvassa 14. Voitot ovat vaihdelleet paljon, mutta laskusuuntaus on havaittavissa. Joka vuosi tulokset ovat olleet kuitenkin reilusti positiivisia ja hyviä. Suurin voitto on ollut 57 190,79 € vuonna 2009 ja pienin 14 973,53 € sitä seuraavana vuonna. Liikevaihdon suuresta kasvusta huolimatta Yritys X:n tulos on pienentynyt viidessä vuodessa. Tämä johtuu suurista kuluista. Esimerkiksi yrityksen ostot ja henkilöstökulut ovat kaksinkertaistuneet viidessä vuodessa. Myös poistojen määrä on lisääntynyt paljon. Tämä pienentää tulosta, mutta samalla verotettavaa määrää.

Vuosina 2009 ja 2011 tulokset ovat olleet suurimmat ja silloin kulujen nousu on pidetty pienenä ja muun muassa vuonna 2009 ei ole maksettu ollenkaan tuloveroja. Vuosina 2010 ja 2012 tulokset ovat olleet Yritys X:n pienimmät. Vuonna 2010 ostot ovat kasvaneet paljon ja myös veroja on maksettu paljon. Vuonna 2012 henkilöstökulut ovat kasvaneet suhteessa eniten. Tulokset ovat pienentyneet viiden vuoden aikana Yritys X:ssä, mutta joka vuosi on tehty runsaasti voittoa. Edellisten vuosien voitot on hyödynnetty seuraavien vuosien investointeihin.

5.5 Johtopäätökset

Yrityksen toiminnan on oltava kannattavaa tai se tuottaa tappiota. Yritys X:n kannattavuus on ollut selvässä laskussa viiden vuoden aikana. Kaikki tunnusluvut ovat laskeneet merkittävästi ja esimerkiksi liiketulosprosentti on laskenut erinomaisesta tyydyttävään. Kaikki kannattavuuden tunnusluvut ovat noudattaneet samanlaista suuntausta. Vuodet 2009 ja 2011 ovat olleet huippuvuosia ja vuodet 2012 ja 2013 ovat olleet huonoimpia. Erot johtuvat muun muassa tuloksen laskusta. Tulos on huonontunut vuosina 2012 ja 2013 kulujen ja poistojen lisääntymisen vuoksi. Yrityksen kannattavuus on laskenut, kun kuluja on syntynyt suhteessa enemmän kuin tuloja. Poistojen lisääntyminen heikentää kannattavuuden tunnuslukuja, mutta vähentää yrityksen verotettavaa tulosta.

Vaikka Yritys X:n kannattavuuden tunnusluvut ovat laskeneet, kannattavuus on silti hyvällä pohjalla. Useat tunnusluvut ovat olleet monena vuonna erinomaisia sekä hyviä ja vain muutamat ovat laskeneet tyydyttävän puolelle. Pitkällä aikavälillä tunnusluvut ovat kuitenkin huonontuneet paljon ja suunnan muuttaminen on tärkeää. Kannattavuutta voi Yritys X:ssä parantaa kulujen pienentämisellä. Liikevaihto näyttää jatkavan kasvuaan, joten kuluja ei tarvitse karsia paljoa. Huomiota tulisi kiinnittää ostoihin, henkilöstökuluihin sekä muihin kuluihin ja pienentää turhimpia. Kokonaisuudessaan kannattavuus on Yritys X:ssä vielä hyvä, eikä suuria toimenpiteitä tarvita. Yrityksen tulevaisuuden voittohalut vaikuttavat kannattavuuden lisäämiseen.

Maksuvalmius kertoo yrityksen kyvystä selviytyä lyhytaikaisista maksusitoumuksistaan. Yritys X:n maksuvalmiuden tunnusluvut ovat olleet joka vuosi selvästi yli ohjearvojen eli erinomaisia. Vuosina 2009 ja 2011 tunnusluvut ovat olleet todella suuret, mikä johtuu poikkeuksellisen pienestä vieraasta pääomasta. Yritys X:n maksuvalmius on todella hyvä, sillä yrityksellä ei ole paljon velkaa ja rahoitusomaisuus on suuri. Suuri rahoitusomaisuus ei ole pelkästään hyvä asia, sillä yrityksen ylimääräiset varat voidaan hyödyntää tehokkaammin. Yritys X:n tulee säilyttää turvallinen maksuvalmius läpi vuoden, sillä sesonkivaihtelut ovat toimialalla suuria. Ylimääräiset varat voi kuitenkin käyttää eri sijoi-

tusvaihtoehtoihin. Pankit tarjoavat sijoittajille neuvontaa ja monipuolisia vaihtoehtoja sijoittamiselle kuten rahastoja tai talletuksia suurella korolla.

Vakavaraisuus tutkii yritykseen velkaantuneisuutta ja rahoitusrakennetta. Yritys X:n vakavaraisuuden tunnusluvut ovat olleet joka vuosi erinomaisia. Vuonna 2009 ja 2011 velkaprosentti on ollut jopa lähellä nollaa, eli velkaa ei ole ollut juuri ollenkaan. Yrityksellä ei ole pitkäaikaista velkaa ja näin ollen oman pääoman osuus on suuri. Vakavaraisuuden tunnusluvut ovat vaihdelleet yrityksen lyhytaikaisten velkojen vuoksi ja ne ovat huonontuneet hieman viidessä vuodessa. Tunnusluvut ovat kuitenkin vielä vuonna 2013 todella hyviä ja yrityksen selviytyminen pitkällä aikavälillä on varmaa. Yritys X voi tulevaisuudessa ottaa suuriakin lainoja mahdollisia investointeja varten laskematta vakavaraisuuttaan heikolle tasolle.

Yritys X:n kasvu on ollut viidessä vuodessa huomattavaa. Liikevaihdon ja taseen kasvu on ollut suurimmillaan vuonna 2009, jonka jälkeen kasvuvauhti on hidastanut. Vuonna 2011 liikevaihto ja tase ovat kasvaneet vähiten. Seuraavina vuosina kasvuvauhti on taas kääntynyt nousuun. Vuodesta 2011 huolimatta Yritys X:n kasvu on ollut suurta. Esimerkiksi taseen kasvu on ollut joka vuosi yli 10 % ja pysyvien vastaavien määrä on kuusinkertaistunut viidessä vuodessa. Yritys X:n muutokset ovat olleet viiden vuoden aikana suuria ja tulevaisuudessa kasvu jatkunee. Yritys on tavoitellut kasvua ja saavuttanut sen nopeaa vauhtia.

Yritys X:n kasvu on rahoitettu joka vuosi omalla pääomalla, joten kasvu on ollut turvallista ilman rahoitusongelmia. Kasvuvauhti on kuitenkin ollut pienelle yritykselle suuri ja yritys on joutunut sopeutumaan kasvuun nopeasti. Tämä on osaltaan saattanut vaikuttaa esimerkiksi tuotteiden laatuun, toimitilojen riittävyteen tai henkilöstön lisäkoulutus tarpeeseen. Yritys X:n tulee olla valmis kasvaviin asiakasmääriin ja varmistaa tuotteiden laatu, toimitilat, henkilöstön osaaminen sekä muut resurssit. Myös laskelmat esimerkiksi kannattavuudesta on syytä päivittää, sillä liikevaihto on melkein kaksinkertaistunut viidessä vuodessa. Liikevaihdon suuresta kasvusta huolimatta Yritys X:n tulos on ollut laskusuunnassa viiden vuoden aikana. Kulujen kasvua tulee vähentää, jotta tuloksen laskusuuntaus muuttuu.

6 Yhteenveto

Opinnäytetyössä tutkittiin case-yrityksen taloudellisia toimintaedellytyksiä ja kasvua vuosina 2009–2013. Tutkimuksessa tehtiin tilinpäätösanalyysi, jossa laskettiin kannattavuuden, maksuvalmiuden, vakavaraisuuden ja kasvun tunnuslukuja. Opinnäytetyössä keskityttiin erityisesti kasvun tutkimiseen, koska case-yritys on kasvanut paljon kyseisinä vuosina. Tilinpäätösanalyysissä tutkittiin viiden vuoden kehitystä ja tulevaisuuden näkymiä. Tilinpäätösanalyysissä laskettiin keskeisiä tunnuslukuja, joita verrattiin Yritystutkimus ry:n ohjearvoihin ja vuosikohtaisesti. Tutkimuksessa etsittiin syitä tunnusluville, joiden perusteella annettiin kehitysehdotuksia case-yritykselle. Päätaavoitteena tutkittiin case-yrityksen taloudellista tilaa. Tarkoituksena oli tehdä kattava analyysi yrityksen taloudellisesta kehityksestä. Case-yritys on laajentunut viidessä vuodessa paljon ja opinnäytetyössä annettiin kehitysehdotuksia, joiden avulla yritys voi jatkaa positiivista suuntaansa.

Opinnäytetyössä tehtiin teoria- ja empiriaosuus. Teoriaosuudessa tutkittiin tarkemmin tilinpäätöksen sisältöä ja yleisperiaatteita sekä tilinpäätösanalyysin eri menetelmiä. Lisäksi tutkittiin kasvun viitekehystä ja sen tuomia haasteita. Empiriaosuus tehtiin laadullisena tutkimuksena, johon tutkimusaineisto kerättiin case-yrityksen tilinpäätöksistä. Aineiston perusteella laadittiin tilinpäätösanalyysi, jossa laskettiin yleisimpiä tunnuslukuja ja vertailtiin niitä ohjearvoihin ja vuosikohtaisesti. Analyysi tehtiin viiden vuoden tietojen perusteella, mikä on luotettavan pitkä ajan jakso tilinpäätösanalyysin tekemiseen. Tilinpäätösanalyysin avulla laadittiin kehitysehdotuksia, joiden pohjalta case-yritys voi kehittää toimintaansa.

Case-yrityksen taloudellista tilasta saatiin paljon tietoa. Yrityksen kannattavuus on hyvällä pohjalla, vaikka viidessä vuodessa on tapahtunut selvästi laskua. Vuosina 2009 ja 2011 kannattavuus on ollut parhaimmillaan ja laskenut selvästi vuosina 2012 ja 2013. Muutokseen on vaikuttanut selvästi kulujen suuri kasvu. Case-yrityksen liikevaihto on kasvanut viidessä vuodessa todella paljon, mutta kulut ovat kasvaneet suhteessa enemmän, mikä on heikentänyt kannattavuutta. Tulevaisuudessa kulujen tarkkaileminen on tärkeää, jotta kannattavuuden las-

kusuunta saadaan nousuun. Maksuvalmius ja vakavaraisuus ovat case-yrityksessä erinomaisia. Yrityksellä ei ole pitkäaikaista velkaa, mikä tekee myös maksuvalmiudesta paremman. Yrityksellä on jopa ylimääräisiä varoja, joita tulee hyödyntää tulevaisuudessa. Yrityksen tulee tutkia eri sijoitusvaihtoehtoja tai hyödyntää varansa tulevaisuuden investointeihin.

Kasvun analysointi oli yksi opinnäytetyön päätavoitteista. Case-yrityksen kasvu on ollut todella suurta viiden vuoden aikana. Kasvu on ollut suurinta vuonna 2009, jonka jälkeen se on hidastunut. Vuonna 2011 case-yritys kasvoi vähiten, mutta seuraavina vuosina kasvuvauhti on taas kiihtynyt. Yrityksen kasvu on rahoitettu omalla pääomalla, jolloin rahoitusongelmia ei ole syntynyt. Muutokset ovat kuitenkin olleet viiden vuoden aikana suuria ja tulevaisuudessa suunta jatkuu. Pieni yritys on joutunut sopeutumaan kasvuun nopeasti ja ongelmia on varmasti syntynyt. Tulevaisuudessa case-yritys jatkaa kasvuaan ja sen on tärkeää valmistautua kasvaviin asiakasmääriin ja varmistaa resurssien riittävyys. Kannattavuutta tulee tarkkailla, jotta yrityksen tulos saadaan nousuun.

Case-yritys saa opinnäytetyöstä viiden vuoden taloudellisen analyysin, jonka perusteella on annettu kehitysehdotuksia. Tutkimuksessa on pohdittu erityisesti kasvun jatkumista yrityksessä. Tulevaisuuden näkymiä on tarkasteltu vähän, sillä tarkkoja ennusteita ei voida antaa. Opinnäytetyössä olisi voitu käsitellä enemmän tunnuslukujen taustalla vaikuttavia tekijöitä, jotta analyysistä olisi saatu laajempi. Tutkimuksessa olisi voitu myös laskea enemmän analysoitavia tunnuslukuja. Tähän tutkimukseen liittyen mielenkiintoinen jatkotutkimus aihe olisi tarkempien kehitysehdotuksien antaminen. Kehitysehdotuksia voisi pohtia yritykselle lisää tai tarkentaa jo annettuja kehitysehdotuksia esimerkiksi sijoittamissuunnitelmalla.

Kuvat

Kuva 1. Tuloslaskelma, s. 9

Kuva 2. Tase, s. 10

Kuva 3. Tunnuslukuanalyysi, tilinpäätösanalyysi ja yritystutkimus, s. 17

Kuva 4. Kasvun viitekehys, s. 25

Kuva 5. Liiketulosprosentti, s. 32

Kuva 6. Nettotulosprosentti, s. 33

Kuva 7. Kokonaispääoman tuottoprosentti, s. 34

Kuva 8. Quick ratio ja Current ratio, s. 35

Kuva 9. Omavaraisuusaste, s. 36

Kuva 10. Suhteellinen velkaantuneisuus, s. 37

Kuva 11. Liikevaihdon muutosprosentti, s. 38

Kuva 12. Taseen muutosprosentti, s. 39

Kuva 13. Pysyvät vastaavat, s. 40

Kuva 14. Tilikauden voitto, s. 41

Kaavat

Kaava 1. Liiketulosprosentti, s. 19

Kaava 2. Nettotulosprosentti, s. 19

Kaava 3. Kokonaispääoman tuotto-prosentti, s. 20

Kaava 4. Quick ratio, s. 20

Kaava 5. Current ratio, s. 21

Kaava 6. Omavaraisuusaste, s. 22

Kaava 7. Suhteellinen velkaantuneisuus, s. 22

Kaava 8. Jalostusarvo, s. 24

Kaava 9. Terveen kasvun yläraja, s. 29

Lähteet

Balance Consulting. Tunnusluvut. <http://www.balanceconsulting.fi/tunnusluvut>. Luettu 28.10.2014.

Boardman Oy 2007. Kasvun haasteet. Helsinki: Boardman Oy.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. 15., uudistettu painos. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Järvinen, R., Prepula, E., Riistama, V. & Tuokko, Y. 2000. 2. uudistettu laitos. Kirjanpito ja tilinpäätös. Helsinki: WSOY.

Kallio, J. 2002. Pienyrityksen kehittymisen tiet. Helsinki: Tietosanoma Oy.

Kallunki, J-P. & Kytönen, E. 2004. 5 painos. Uusi tilinpäätösanalyysi. Helsinki: Talentum Oyj.

Kinnunen, J., Leppiniemi, J., Martikainen, T. & Virtanen, K. 2000. Yrityksen taloushallinnon perusteet. Espoo: AYY-Palvelu Oy.

Kirjanpitoasetus 30.12.1997/1339.

Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336.

Leppiniemi, J. & Kykkänen, T. 2009. 6., uudistettu painos. Kirjanpito, tilinpäätös ja tilinpäätöksen tulkinta. Helsinki: WSOYpro Oy.

Leppiniemi, J. & Leppiniemi, R. 2010. Pieni kirjanpitovelvollinen. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Niskanen, J. & Niskanen, M. 2003. Tilinpäätösanalyysi. Helsinki: Edita Prima Oy.

Salmi, I. 2012. Mitä tilinpäätös kertoo. Helsinki: Edita Publishing Oy.

TE-palvelut 2015. Ammattinetti. Ravitsemispalvelut. http://www.ammattinetti.fi/ammattialat/detail/23/10_am.mattiala. Luettu 20.01.2015.

Tomperi, S. 2011. 19., uudistettu painos. Käytännön kirjanpito. Helsinki: Edita Prima Oy.

Tornikoski, E., Saarakkala, M., Varamäki, E. & Kohtamäki, M. 2011. Pk-yrityksen kasvutekijät ja kasvun hallinta: viitekehys kasvun haasteiden tunnistamiseksi. http://lta.hse.fi/2011/1/lta_2011_01_a2.pdf. Luettu 4.11.2014.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2011. Kasvuyrityskatsaus 2011. http://www.tem.fi/files/29659/TEM_Kasvuyrityskatsaus_2011.pdf. Luettu 4.11.2014.

Vierros, T. 2009. Liikekirjanpito. Tuloslaskelma ja Tase.
<https://wiki.aalto.fi/display/TU22/2.+Liikekirjanpito>. Luettu 19.10.2014.

Viitala, R. & Jylhä, E. 2001. 4., uudistettu painos. Menestyvä yritys. Helsinki:
Edita Oyj.

Viitala, R. & Jylhä, E. 2013. 6., uudistettu painos. Liiketoimintaosaaminen.
Helsinki: Edita Publishing Oy.

Yritys X:n ravintolapäällikön haastattelu 12.1.2015.

Yritystutkimus ry. 2011. 9, korjattu laitos. Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi.
Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Yritys X:n tunnusluvut						
<u>Kannattavuus</u>						
	Liiketulosprosentti	=	$\frac{\text{Liiketulos}}{\text{Liiketoiminnan tuotot yht.}} * 100$			
				2009	=	21,13 %
				2010	=	13,88 %
				2011	=	15,32 %
				2012	=	5,92 %
				2013	=	6,67 %
	Nettotulosprosentti	=	$\frac{\text{Nettotulos}}{\text{Liiketoiminnan tuotot yht.}} * 100$			
				2009	=	21,21 %
				2010	=	4,61 %
				2011	=	11,77 %
				2012	=	4,67 %
				2013	=	5,27 %
	Kokonaispääoman tuotto	=	$\frac{\text{Nettotulos+rahoituskulut+verot}}{\text{Tase keskimäärin}} * 100$			
				2009	=	41,51 %
				2010	=	24,95 %
				2011	=	24,46 %
				2012	=	9,52 %
				2013	=	11,62 %

<u>Maksuvalmius</u>			
Quick ratio =	$\frac{\text{Rahoitusomaisuus}}{\text{Lyhytaikainen vieras pääoma-saadut ennakot}}$		2009 = 60,09
			2010 = 9,11
			2011 = 105,66
			2012 = 12,59
			2013 = 6,88
	Current ratio =	$\frac{\text{Vaihto-omaisuus+rahoitusomaisuus}}{\text{Lyhytaikainen vieras pääoma}}$	
			2010 = 9,51
			2011 = 108,14
			2012 = 13,31
			2013 = 7,25

<u>Vakavaraisuus</u>					
Omavaraisuusaste	$= \frac{\text{Omapääoma}}{\text{Tase-saadut ennakot}} * 100$	2009	=	98,49	%
		2010	=	90,41	%
		2011	=	99,16	%
		2012	=	93,88	%
		2013	=	89,39	%
Velkaprosentti	$= \frac{\text{Taseen velat}}{\text{Liikevaihto}} * 100$	2009	=	0,93	%
		2010	=	5,83	%
		2011	=	0,56	%
		2012	=	4,24	%
		2013	=	6,86	%

<u>Kasvu</u>											
$\text{Liikevaihdon muutos} = \frac{\text{Liikevaihto} - \text{edellinen liikevaihto}}{\text{Edellinen liikevaihto}} * 100$								2009	=	63,03	%
								2010	=	20,65	%
								2011	=	2,04	%
								2012	=	8,64	%
								2013	=	23,91	%
$\text{Taseen muutos} = \frac{\text{Tase} - \text{edellinen tase}}{\text{Edellinen tase}} * 100$								2009	=	50,74	%
								2010	=	18,93	%
								2011	=	11,15	%
								2012	=	13,80	%
								2013	=	15,57	%